

**VYHODNOTENIE PRIEBEŽNÉHO PLNENIA OPATRENÍ
KONCEPCIE OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY ZA ROKY 2007-2015**
(znenie jún 2016)

Plnenie Konceptie ochrany prírody a krajiny, schválenej uznesením vlády Slovenskej republiky č. 471 zo dňa 24. mája 2006, bolo súčasťou ročných plánov relevantných inštitúcií.

V roku 2014 rezort Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „MŽP SR“) vypracoval priebežné vyhodnotenie schválenej koncepcie, ktoré bolo v roku 2015 a 2016 doplnené zo strany ďalších relevantných ministerstiev.

Oblasť 3.1¹. Všeobecná ochrana prírody a krajiny a územná ochrana

Strategický cieľ 3.1.1.:

Prehodnotiť súčasnú sústavu chránených území a vytvoriť reprezentatívnu národnú sústavu chránených území zabezpečujúcu ochranu biotopov národného významu a biotopov druhov národného významu, významných krajinných prvkov a území medzinárodného významu pri rešpektovaní ďalšieho nenavýšenia plochy národnej sústavy chránených území.

Opatrenie 3.1.1.1.:

Vypracovať kritériá hodnotenia na stanovenie priaznivého stavu osobitne chránených častí prírody a krajiny podľa stanovených cieľových stavov.

Časový horizont: 2006

Zodpovední: MŽP SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPRV SR“),

Spolupráca: mimovládne organizácie (ďalej len „MVO“)

Informácia o plnení: opatrenie splnené.

Stručný opis plnenia:

V roku 2005 bola spracovaná podrobná metodika definovania priaznivého stavu biotopov európskeho významu a druhov európskeho významu, vydaná knižne pod názvom „Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu - manuál k programom starostlivosti o územia Natura 2000“². Metodika je využiteľná najmä pre hodnotenie na úrovni lokalít, kritériá hodnotenia na národnej úrovni sú definované pre členské štáty EÚ v rámci povinnosti podávania správ pre Európsku komisiu. V rámci nich sa pre jednotlivé biotopy a druhy stanovujú aj tzv. priaznivé referenčné hodnoty (t. j. cieľový stav), avšak v numerickej hodnote sú odhadnuté len pre dobre poznané druhy a biotopy.

V roku 2015 bola vypracovaná metodika monitoringu rešpektujúca aktuálne požiadavky správ pre Európsku komisiu. Metodika bola vydaná v publikácii:

SAXA, A., ČERNECKÝ, J., GALVÁNKOVÁ, J., MÚTĽANOVÁ, M., BALÁŽOVÁ, A., GUBKOVÁ MIHALIKOVÁ, M. (eds), 2015. *Príručka metód monitoringu biotopov a druhov európskeho významu*. Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky. 148 s., ISBN 978-80-8184-024-1.

Výsledky monitoringu pre jednotlivé lokality a sumárne hodnotenia pre chránené územia sú spracované v 2 publikáciách:

¹ Číslovanie, ako aj názvy oblastí, strategických cieľov a opatrení, vychádzajú z vládou schválenej koncepcie ochrany prírody a krajiny

² <http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=9&c=16&lang=sk>

JANÁK, M., ČERNECKÝ, J., SAXA, A. (eds), 2015. *Monitoring živočíchov európskeho významu v Slovenskej republike*. Výsledky a hodnotenie za roky 2013 – 2015. Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky. 300 s. ISBN 978-80-8184-020-3

a

ŠEFFEROVÁ STANOVÁ, V., GALVÁNKOVÁ, J. (eds), 2015. *Monitoring rastlín a biotopov európskeho významu v Slovenskej republike*. Výsledky a hodnotenie za roky 2013 – 2015. Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky. 300 s. ISBN 978-80-8184-021-0.

Uvedené publikácie a podrobnejšie výsledky sú dostupné na stránke www.biomonitoring.sk³.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- vypracovať podrobnú metodiku definovania priaznivého stavu biotopov a druhov národného významu;
- stanoviť cieľové stavy – priaznivé referenčné hodnoty v numerických hodnotách pre chýbajúce biotopy a druhy.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.1.1.2.:

Prehodnotiť národnú sústavu chránených území (ďalej len „CHÚ“) na základe schválených kritérií, zmeniť výmeru CHÚ vylúčením území, ktoré nemajú prírodný charakter alebo predmet ochrany zanikol.

Časový horizont: 2006 – 2007

Zodpovedný: MŽP SR (v národných parkoch spolu s MPRV SR)

Spolupráca: Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „MH SR“), vyššie územné celky (ďalej len „VÚC“), miestna samospráva, zástupcovia MVO, zástupcovia vlastníkov pôdy a ich združenia

Informácia o plnení: opatrenie bolo plnené

Stručný opis plnenia:

- v roku 2007 Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“) spracovala „Rámcový návrh na prehodnotenie chránených území SR“
- v roku 2010 spracovala ŠOP SR metodiku „Návrh na prehodnotenie chránených území SR“
- v roku 2011 a 2012 vypracovala pracovná skupina pri MŽP SR „Zásady metodiky pre optimalizáciu siete chránených území“
- v roku 2012 MŽP SR schválilo materiál „Návrh postupu a metodika na prehodnotenie národnej sústavy chránených území“
- v roku 2014 spracovala ŠOP SR a MŽP SR schválilo „príručku k pridelovaniu manažmentových kategórií chránených území podľa IUCN“⁴ ako jeden z metodických materiálov pri prehodnocovaní národnej sústavy chránených území.

Po prijatí zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) sa chránené územia vymedzujú najmä pre predmet ochrany, ktorým sú:

- biotopy európskeho významu a biotopy národného významu,
- biotopy druhov európskeho významu a biotopy druhov národného významu,
- biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov.

Vyhlasovanie chránených vtáčích území (ďalej len „CHVÚ“) a území európskeho významu (ďalej len „ÚEV“) je možné považovať za uplatnenie princípu predbežnej opatrnosti možného ohrozenia biotopov, chránených druhov a ich ekosystémov, rastlín a živočíchov, lebo sa neuskutočnilo ich systematické mapovanie. Aplikácia tohto prístupu poskytla široký priestor pre územnú a druhovú

³ <http://www.biomonitoring.sk/CMS/Publication/ListGallery>

⁴ <http://www.sopsr.sk/dokumenty/chu.pdf>

ochranu, čím sa vytvorili predpoklady pre elimináciu rizika škody na životnom prostredí, najmä rizika straty biodiverzity. Princíp predbežnej opatrnosti vedie k potrebe inventarizácie biotopov a druhov a k určení predmetov ochrany, pre ktoré je územie navrhnuté za chránené. ŠOP SR disponuje len čiastkovými údajmi, ktoré sú priebežne aktualizované a dopĺňané, pričom časť údajov si vyžaduje revíziu, vrátane spresnenia výskytu a distribúcie niektorých druhov a biotopov a najmä doplnenie údajov o biotopoch a druhoch národného významu. Vylúčenie území, ktoré nemajú prírodný charakter alebo predmet ochrany zanikol, sa týka najmä tých častí chránených území, ktoré sa neprekrývajú s lokalitami európskej sústavy chránených území. Ich vylúčenie z národnej sústavy chránených území však musí obsahovať možnosť zabezpečiť ich ochranu pred nežiaducimi aktivitami zmenou zo štátnej ochrany na obecnú. Možnosť vyhlásiť obecné chránené územia vytvorila novela zákona č. 543/2002 Z. z. účinná od 1. januára 2014.

ŠOP SR identifikovala chránené územia, ktoré nespĺňajú hodnotové kritéria chránených území národnej sústavy a nie je možné v nich plnohodnotne uplatňovať obmedzenia z titulu príslušného stupňa ochrany. Z uvedeného dôvodu sa začal realizovať proces ich zrušenia, najmä v kategórii chránený areál typu park. Prehodnocovali sa tiež stupne ochrany vo vyhlásených chránených územiach a v mnohých prípadoch boli znížené, hlavne s ohľadom na umožnenie manažmentu – napr. lúky kosením vlastníkmi/užívateľmi a možnosti využitia agro-environmentálnych schém. V súvislosti s prehodnocovaním chránených území, menovite chránených areálov s charakterom parkov, sa vo februári 2015 ŠOP SR osobitnými listami obrátila na dotknuté obce, informovala ich o pripravovanom zrušení vybraných chránených areálov a ich následnom vymazaní zo štátneho zoznamu chránených území a zároveň požiadala o vyjadrenie, či majú záujem o vyhlásenie rušeného chráneného územia za obecné chránené územie (ďalej len „ObCHÚ“) podľa § 25a zákona č. 543/2002 Z. z.

V uvedenej veci bolo oslovených 18 obcí, z nich 7 obcí prejavilo záujem vyhlásiť dotknuté územia za ObCHÚ. S kompetentnými zástupcami dotknutých obcí boli zorganizované individuálne stretnutia vo veci prípravy všeobecne záväzného nariadenia (ďalej len „VZN“) na vyhlásenie ObCHÚ. Zúčastnené strany sa dohodli na ďalšom postupe pri príprave VZN, čo je doložené aj v zázname z uskutočnených stretnutí.

S mestami a obcami bolo dohodnuté, že jednotlivé mestá a obce na svojich zastupiteľstvách prerokujú návrh VZN, ktorým bude vyhlásené ObCHÚ, v mesiacoch január a február 2016.

Obecné zastupiteľstvo obce Šurianky na svojom zasadnutí dňa 2. decembra 2015 schválilo VZN obce Šurianky č. 3/2015, ktorým sa vyhlasuje obecné chránené územie Šurianský park.

Po schválení VZN bude úloha prehodnocovania chránených území národnej sústavy (chránených areálov s charakterom parkov) pokračovať v súlade s navrhnutým vecným a rámcovým časovým harmonogramom vyradovania chránených území z národnej sústavy z decembra 2015.

Celkový počet a výmera chránených území sa v období 2005-2015 mierne zvýšili, najmä z dôvodu postupného budovania európskej sústavy Natura 2000. Porovnanie počtov a výmery chránených území resp. stupňov ochrany medzi rokmi 2005 a 2015 je nasledovné:

Národná sústava chránených území (vybrané kategórie)	Počet v r. 2005	Výmera v r. 2005 (ha)	Výmera ochranného pásma v r. 2005 (ha)	Počet v r. 2015	Výmera v r. 2015 (ha)	Výmera ochranného pásma v r. 2015
Chránené krajinné oblasti	14	522 582	-	14	522 582	-
Národné parky	9	317 890	270 128	9	317 890	270 128
Chránené krajinné prvky	-	-	-	1	3	-
Chránené areály	179	5 201	2 419	172	11 015	2 425
Prírodné rezervácie (vrátane 2 súkromných)	383	12 849	244	390	14 229	301

Národné prírodné rezervácie	219	83 712	2 810	219	84 407	2 239
Prírodné pamiatky (bez jaskýň a vodopádov)	228	1 544	207	218	1 586	207
Národné prírodné pamiatky (bez jaskýň a vodopádov)	60	59	660	11	59	27

Stupeň ochrany*	% z územia SR v r. 2005	% z územia SR v r. 2015
1. stupeň	76,84	76,70
2. stupeň	15,47	15,50
3. stupeň	5,41	5,5
4. stupeň	0,38	0,38
5. stupeň	1,89	1,91

* nie sú zahrnuté prírodné vodopády a jaskyne (ktoré sú prírodnými pamiatkami v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.) a ich ochranné pásma

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- dopracovať „metodikú na prehodnocovanie národnej sústavy chránených území“, vrátane stanovenia kritérií hodnotenia;
- pokračovať v prehodnocovaní a skvalitňovaní národnej sústavy chránených území.

Zodpovedný: MŽP SR

Strategický cieľ 3.1.2.:

Na základe kritérií pre výber lokalít stanovených smernicou Rady 92/43/EHS začleniť vybrané územia európskeho významu do súvislej európskej sústavy chránených území Natura 2000.

Opatrenie 3.1.2.1.:

Vyhlásiť územia do súvislej európskej sústavy chránených území Natura 2000.

Časový horizont: 2006 – 2015 (pre CHVÚ: 2006 – 2007; pre ÚEV: 2007 – 2015);

Zodpovedný: MŽP SR

Spolupráca: MPRV SR, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (ďalej len „MO SR“)

Informácia o plnení: opatrenie splnené za CHVÚ, len čiastočne splnené za ÚEV

Stručný opis plnenia:

Natura 2000 pozostáva z chránených vtáčích území (ďalej len „CHVÚ“) a území európskeho významu (ďalej len „ÚEV“). Opatrenie bolo splnené pre CHVÚ (1. januára 2014 nadobudla účinnosť vyhláška MŽP SR č. 434/2012 Z. z., ktorou sa vyhlasuje posledné zo 41 CHVÚ – CHVÚ Levočské vrchy). Plnenie z hľadiska ÚEV sa týka národného zoznamu ÚEV zaslaného Európskej komisii v roku 2004 (tzv. A etapa) a v roku 2011 (tzv. B etapa), ktorý obsahuje spolu 473 ÚEV (6 ÚEV z A etapy bolo vylúčených ako vedecký omyl). Aktualizovaný národný zoznam ÚEV bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 577/2011. Za vyhlásené podľa platnej legislatívy sa považuje 217 ÚEV z A etapy a 92 ÚEV z B etapy, pričom lehota na vyhlásenie zvyšných 159 ÚEV z A etapy už uplynula. Pre väčšinu z týchto ÚEV boli vypracované projekty ochrany pre ich vyhlásenie. V zmysle novely zákona č. 543/2002 Z. z. bolo potrebné spracované projekty ochrany prepracovať a značne rozšíriť spôsob prerokovania s vlastníkami, správcami a nájomcami dotknutých pozemkov. Preto všetkých 95 projektov ochrany, ktoré v roku 2013 ŠOP SR predložila na príslušné orgány ochrany prírody a krajiny, úrady v roku 2014 vrátili na ŠOP SR. ŠOP SR spracovala návrh metodiky na vypracovanie projektu ochrany chráneného územia a jeho

ochranného pásma, ktorý bol po pripomienkovaní zo strany MŽP SR v roku 2015 rozoslaný na pracoviská ŠOP SR. Podľa uvedeného dokumentu boli spracovávané projekty ochrany pre 25 ÚEV. V zmysle rozhodnutia MŽP SR sa začal pre 7 ÚEV proces predrokovania projektov ochrany s dotknutými subjektmi, štátnymi vlastníkmi alebo správcami pozemkov – Slovenským vodohospodárskym podnikom, š. p., MO SR a Lesmi Slovenskej republiky, š. p. V roku 2015 ŠOP SR tiež uskutočnila prípravné rokovanie s Lesmi Slovenskej republiky, š. p. k vyhlasovaniu vybraných 23 ÚEV.

Okrem procesu vyhlasovania ÚEV za chránené územia má Slovenská republika záväzok pre určené biotopy a druhy európskeho významu vyhlásiť nové lokality. Odborný návrh tzv. C etapy národného zoznamu ÚEV začala ŠOP SR pripravovať v roku 2006. ŠOP SR overila lokality v teréne a odborný návrh C etapy spracovala do formátu podľa § 27 ods. 5 zákona č. 543/2002 Z. z. Odborný návrh obsahuje spolu 190 lokalít s celkovou výmerou 44 747 ha (0,91 % výmery Slovenska). Odborný návrh C etapy „rieši“ všetky Európskou komisiou požadované biotopy a druhy európskeho významu. Pri návrhu lokalít ŠOP SR preverila možnosti doplnenia ÚEV v rámci národnej sústavy chránených území. Väčšina lokalít s výskytom druhov a biotopov, ktoré požaduje doplniť Európska komisia, sa však nachádza mimo existujúcich chránených území národnej sústavy. Prioritou bol výber lokalít s kumulatívnym výskytom viacerých biotopov a druhov v priaznivom stave.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- schváliť metodiku na vypracovanie projektu ochrany chráneného územia a jeho ochranného pásma;
- urýchliť proces vyhlasovania ÚEV a doplnenie národného zoznamu ÚEV.

Zodpovední: MŽP SR, MV SR

Strategický cieľ 3.1.3.:

Dosiahnuť priaznivý stav osobitne chránených častí prírody z hľadiska ochrany prírody podľa stanovených cieľových stavov.

Opatrenie 3.1.3.1.:

Zabezpečovať priaznivý stav osobitne chránených častí prírody a krajiny prostredníctvom zapojenia vlastníkov a užívateľov pozemkov aj uplatnením stimulačného opatrenia (finančný príspevok štátu a pod.).

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovední: MŽP SR, MPRV SR, MO SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo v závislosti od nastavenia operačných programov, výšky finančných prostriedkov a kapacít

Stručný opis plnenia:

V priebehu obdobia 2006 – 2015 sa aktivity na zabezpečenie priaznivého stavu osobitne chránených častí prírody realizovali v rámci viacerých programov a projektov. Napríklad viac ako 440 vlastníkov a užívateľov poľnohospodárskej pôdy sa aktívne zapojilo do aktivít v prospech biodiverzity, z toho minimálne 90 subjektov využilo stimuly v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (ďalej len „PRV SR“) a minimálne 11 subjektov malo možnosť čerpať finančný príspevok podľa zákona č. 543/2002 Z. z. Do opatrení na lesnej pôde sa zapojilo viac ako 160 subjektov, z toho približne 130 čerpalo stimuly prostredníctvom PRV SR (podporu pre územia Natura 2000) a 8 subjektov využilo finančný stimul Environmentálneho fondu.

Opatrenie sa realizuje prostredníctvom manažmentu osobitne chránených častí prírody zo strany vlastníkov a užívateľov. Nie je vylúčené, že zapojenie subjektov sa zníži o tých, ktorým skončia

viacročné záväzky uzatvorené v rámci PRV SR. Intenzita závisí od dotačnej politiky EÚ, miery využívania EÚ fondov a uplatňovania právnych nástrojov - novelou zákona č. 543/2002 Z. z. boli rozšírené formy spolupráce s vlastníkami, ale aj správcami a nájomcami dotknutých pozemkov.

V priebehu roku 2015 ŠOP SR spolupracovala s VÚPOP na zabezpečení podkladov a mapových informácií pre implementáciu vybraných opatrení a podopatrení PRV SR 2014 – 2020 zameraných na ochranu a zveľaďovanie biodiverzity. Išlo predovšetkým o podporu pre územia sústavy Natura 2000 na poľnohospodárskej a lesnej pôde, podopatrenie zamerané na ochranu biotopov poloprirodných a prírodných trvalých trávnych porastov, podopatrenie zamerané na ochranu biotopov sysľa pasienkového a podopatrenie zamerané na ochranu biotopov dropa fúzatého. Ďalej ŠOP SR spolupracovala na riešení problémov vzniknutých počas implementácie v priebehu roka v mapových zobrazeniach pre žiadateľov a to na oboch úrovniach – priamo so žiadateľmi, ako aj s MPRV SR. Súčasťou spolupráce bola aj priama účasť zástupcov ŠOP SR na informačných stretnutiach so žiadateľmi, ktoré boli zamerané na ozrejenie niektorých odborných súvislostí spojených s vyššie uvedenými dotačnými schémami, ako aj na zorientovanie sa v právnych predpisoch na úseku ochrany prírody a krajiny a dotačnej podpory.

Pre vybrané chránené časti prírody a krajiny (územia sústavy Natura 2000, mokrade, slaniská, chránené druhy) sa realizujú projekty podporené najmä z finančného nástroja LIFE+.

V roku 2013 bol na úrovni MŽP SR schválený Prioritný akčný rámec financovania Natura 2000 v SR pre EÚ programové obdobie 2014 – 2020 (ďalej len „PAF“), v ktorom boli stanovené prioritné ciele, opatrenia a predpokladané zdroje financovania. PAF bol v roku 2015 aktualizovaný, priority boli premietnuté do schváleného Operačného programu Kvalita životného prostredia na obdobie 2014 – 2020.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- prípravu nových projektov (vrátane projektov LIFE+) zamerať na priority podľa PAF;
- zabezpečiť realizáciu pravidelnej starostlivosti o osobitne chránené časti prírody v spolupráci s vlastníkami, správcami a nájomcami dotknutých pozemkov prostredníctvom ŠOP SR;
- prostredníctvom ŠOP SR a ďalších prijímateľov pomoci zabezpečiť realizáciu prebiehajúcich projektov LIFE+, ktorých súčasťou je spolupráca s vlastníkami a užívateľmi predmetných pozemkov, na ktorých sú naplánované projektové aktivity.

Zodpovední: MŽP SR, MPRV SR

Opatrenie 3.1.3.2.:

Finančne pokryť nároky vlastníkov na kompenzáciu náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania vyplývajúcich zo zákazov a iných podmienok ochrany prírody a krajiny.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovední: MŽP SR, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) – od 1. októbra 2013

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo v rozsahu pridelených finančných prostriedkov

Stručný popis plnenia:

V období 2007-2015 bolo vydaných viac ako 204 rozhodnutí o priznaní náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania pre neštátne subjekty, vrátane rozhodnutí o doplatkoch finančnej náhrady k vydaným rozhodnutiam (dedičské konania, zistenie neznámych vlastníkov). Celkovo bolo neštátnym vlastníkom lesov v chránených územiach na základe rozhodnutí o priznaní náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania, v období 2007-2015 vyplatených 15 826 278 €. Celková náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania za lesné i nelesné pozemky nepokrýva všetky obmedzenia vyplývajúce zo zákona č. 543/2002 Z. z., preto je potrebné hľadať riešenia na zosúladenie záujmov ochrany prírody a vlastníkov dotknutých pozemkov.

Už spomenutou novelou zákona č. 543/2002 Z. z. boli rozšírené formy spolupráce (zámena pozemkov, prenájom, zmluvná starostlivosť), ktorých využitie sa predpokladá nielen pre splnenie cieľov ochrany prírody, ale aj pre dosiahnutie dohody s vlastníkmi a v neposlednom rade pre šetrenie finančných prostriedkov. Podrobnosti boli upravené v nariadení vlády Slovenskej republiky č. 7/2014 Z. z. o podrobnostiach o obsahu žiadosti o vyplatenie finančnej náhrady, spôsobe výpočtu finančnej náhrady a spôsobe určenia výšky nájomného a výšky odplaty za zmluvnú starostlivosť pri náhradách za obmedzenie bežného obhospodarovania pozemku (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 7/2014 Z. z.“). Nové ekonomické nástroje (prenájom a výkup pozemkov, zmluvná starostlivosť) boli uplatnené pri zonácii Národného parku Slovenský raj a predbežne konzultované pri príprave zonácie TANAPu.

Výška vyčlenených finančných prostriedkov závisí od možností rozpočtu kapitoly MŽP SR a MV SR na príslušný rozpočtový rok (v rámci realizácie programu ESO II. prešla oblasť financovania náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania na okresné úrady v pôsobnosti MV SR).

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- v rámci možností rozpočtu kapitoly MŽP SR a MV SR vyčleniť finančné prostriedky na efektívne uplatnenie finančných nástrojov ochrany prírody.

Zodpovední: MŽP SR, MV SR

Strategický cieľ 3.1.4.:

Vytvoriť ekonomické a prevádzkové podmienky na zabezpečenie starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny so znížením dosahu na štátny rozpočet.

Opatrenie 3.1.4.1.:

Realizovať inštitucionálne opatrenie a vytvoriť ekonomické podmienky a nástroje na zníženie dosahu financovania výkonu ochrany prírody na štátny rozpočet:

- s cieľom eliminácie náhrady za obmedzovanie bežného obhospodarovania na neštátnych pozemkoch v 4. a 5. stupni ochrany v chránených územiach realizovať výkup a výmenu pozemkov,
- v praxi uplatniť výber vstupného do chránených území organizáciami ochrany prírody a krajiny (okrem Správy slovenských jaskýň, kde je systém zavedený) ako správcami pozemkov s účelovým využitím týchto zdrojov na starostlivosť o chránené územia.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa čiastočne splnilo

Stručný opis plnenia:

Novelou zákona č. 543/2002 Z. z. a prijatím nariadenia vlády SR č. 7/2014 Z. z. sa vytvorili predpoklady pre efektívne uplatnenie ekonomických nástrojov ochrany prírody. Ich uplatnenie bude závisieť od výšky finančných prostriedkov, spôsobu hodnotenia efektívnosti vynakladania finančných prostriedkov, od kapacít zapojených inštitúcií ochrany prírody a od podpory dotknutých subjektov.

Do roku 2014 sa výkup pozemkov vo vybraných chránených územiach realizoval len minimálne, v rámci projektov financovaných z finančného nástroja LIFE+ a inštitút predkupného práva štátu (zo štátneho rozpočtu) k pozemkom v chránených územiach sa nevyužil. Výmeny pozemkov v chránených územiach sa nerealizovali z dôvodu chýbajúcej legislatívy a tiež z dôvodu, že MŽP SR a organizácie v jeho pôsobnosti nespravujú pozemky vhodné na tieto účely. Výber vstupného sa realizoval v sprístupnených jaskyniach, ako aj v rámci Národného parku Slovenský raj (tu vstupné vyberali obce).

Nové ekonomické nástroje boli úspešne uplatnené v Národnom parku Slovenský raj a to pri príprave návrhu nariadenia vlády, ktorým sa vyhlasuje toto chránené územie, jeho zóny ochranné pásmo a návrhu Programu starostlivosti o Národný park Slovenský raj na roky 2016-2025 (oba schválené na rokovaní vlády SR dňa 16.12.2015).

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- dopracovať metodické postupy a efektívne využiť ekonomické nástroje upravené novelou zákona č. 543/2002 Z. z.;
- určiť vhodné lokality pre výber vstupného a v spolupráci so samosprávou zabezpečiť výber vstupného do chránených území.

Zodpovedný: MŽP SR

Strategický cieľ 3.1.5.:

Zachovať a vytvárať podmienky pre udržanie ekologickej stability krajiny.

Opatrenie 3.1.5.1.:

Aktualizovať Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky na základe reprezentatívnych geoeosystémov, navrhovanej súvislej európskej sústavy chránených území Natura 2000 a prehodnotenej národnej sústavy chránených území.

Časový horizont: 2016

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa neplnilo

Stručný opis plnenia:

Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky (ďalej len „generel“) spracovaný v roku 1992 v mierkach 1 : 500 000 a 1 : 2 000 000 bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 319/1992. V rámci generelu bolo vyčlenených 87 biocentier, následne bolo v roku 2000 v rámci aktualizácie generelu navrhnutých 138 biocentier. Aktualizovaný generel bol v roku 2001 premietnutý do Koncepcie územného rozvoja Slovenska, ktorej záväzná časť bola schválená nariadením vlády Slovenskej republiky č. 528/2002 Z. z.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- aktualizáciu generelu realizovať až po aktualizácii všetkých dokumentov regionálnych územných systémov ekologickej stability, najmä v súvislosti s priemetom sústavy Natura 2000 a stratégie EÚ „Zelená infraštruktúra – Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy“ (2013).

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.1.5.2.:

Zabezpečiť ochranu krajiny na báze územných systémov ekologickej stability prostredníctvom zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku a zákona o pozemkových úpravách.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovední: MŽP SR, MPRV SR, MDVaRR SR

Informácia o plnení: opatrenie sa čiastočne plnilo

Stručný opis plnenia:

Úloha sa priebežne realizovala v rámci spracovania územných plánov regiónov a obcí v zmysle ustanovení zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. V záväznej časti územno-plánovacej dokumentácie regiónu a obce sa schvaľujú zásady a regulatívy ochrany a tvorby územných systémov ekologickej stability (ďalej len „ÚSES“). Týmto záväznými regulatívmi územnoplánovacej dokumentácie sa zabezpečuje ochrana a tvorba prvkov ÚSES.

Všetky dokumenty regionálneho systému ekologickej stability (ďalej len „RÚSES“) boli spracované v rokoch 1993 – 1995 podľa vtedy platného územno-správneho členenia Slovenska, t. j. pre územia 38 okresov. V období 2006 – 2010 Slovenská agentúra životného prostredia (ďalej len „SAŽP“) aktualizovala dokumentácie RÚSES vybraných okresov. V roku 2013 SAŽP ukončila projekt „Podpora ochrany lokalít Natura 2000 začlenením do celopriestorového systému ekologickej stability“, v rámci ktorého bolo zaktualizovaných 22 RÚSES. Po ukončení projektu SAŽP iniciovala proces schvaľovania dokumentov R-ÚSES a v priebehu rokov 2014 – 2015 bolo 20 dokumentov RÚSES schválených príslušnými okresnými úradmi, odbormi starostlivosti o životné prostredie. Aktualizácia dokumentov RÚSES vo zvyšných okresoch sa predpokladá v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia na obdobie 2014 – 2020.

Miestne územné systémy ekologickej stability (ďalej len „MÚSES“) obstaráva v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. obec. Vzhľadom na finančnú a časovú náročnosť spracovania dokumentov MÚSES sa tieto v rámci spracovania územno-plánovacej dokumentácie spracovávajú len sporadicky a v praxi ich spracovanie zvyčajne spočíva v priemete existujúcich prvkov RÚSES. Vypracovávanie projektov MÚSES sa priebežne realizuje aj v rámci projektov pozemkových úprav spracovávaných a schvaľovaných podľa zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov.

V roku 2014 bol spracovaný materiál „Metodické pokyny na aktualizáciu dokumentov RÚSES“, ktorý vychádzal z analýzy spracovaných dokumentov RÚSES v období 2009-2013 a odborných posudkov k daným dokumentom, z identifikácie problémových oblastí prieniku metodiky RÚSES s procesom tvorby územných plánov a s problematikou zelenej infraštruktúry. Návrh metodiky bol po zapracovaní pripomienok členov pracovnej skupiny zaslaný na MŽP SR a schválený listom sekcie ochrany prírody a tvorby krajiny zo dňa 20. októbra 2015.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- v rámci možností rozpočtu kapitoly MŽP SR, príp. iných zdrojov zabezpečiť finančné prostriedky na ukončenie aktualizácie RÚSES;
- metodiku ÚSES prehodnotiť na základe stratégie EÚ „Zelená infraštruktúra – Zveľadňovanie prírodného kapitálu Európy“ (2013).

Zodpovedný: MŽP SR

Strategický cieľ 3.1.6:

Vytvoriť podmienky a východiská pre revitalizáciu a tvorbu krajiny.

Opatrenie 3.1.6.1.:

Upraviť podmienky a vytvoriť ekonomické nástroje na revitalizáciu a tvorbu krajiny.

Časový horizont: 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa čiastočne plnilo

Stručný opis plnenia:

V rámci úlohy „Zelená infraštruktúra (zlepšovanie ekologickej kvality krajiny prostredníctvom budovania zelenej infraštruktúry v SR)“ sa realizovala príprava podkladov k podpore zelenej infraštruktúry v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia na roky 2014 - 2020 (návrh, stanovenie hodnoty ukazovateľov „aktivít B“ pre aktualizáciu projektov RÚSES), prípravy aktivít k národnému projektu.

V rámci úlohy „Integrovaná starostlivosť o krajinu – implementácia Európskeho dohovoru o krajine“ sa realizovala príprava zákona o krajine a príprava Koncepcie ochrany krajiny. Jedným z cieľov prípravy zákona i koncepcie je vytvorenie ekonomických nástrojov na revitalizáciu a tvorbu krajiny.

V rámci „Programu obnovy dediny“:

Program obnovy dediny je jedným z ekonomických nástrojov na revitalizáciu a tvorbu krajiny v SR. Garantom programu je MŽP SR a cez rezort životného prostredia je zabezpečované aj jeho financovanie prostredníctvom Environmentálneho fondu. Z tohto dôvodu sú dotácie orientované na environmentálne aspekty obnovy dediny a krajiny a na zvýšenie absorpčnej schopnosti vidieka pri čerpaní štrukturálnej pomoci:

- v roku 2014 a 2015 zabezpečovala SAŽP prípravu dotačného programu na roky 2015 a 2016 v dvoch oblastiach podpory: Zlepšovanie kvality životného prostredia na vidieku a Zelená dedina. Cieľom oblasti Zlepšovanie kvality životného prostredia na vidieku je vytvoriť ekonomické, organizačné a odborné predpoklady podpory vidieckych komún k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o harmonický rozvoj zdravého životného prostredia, zachovávanie prírodných a kultúrnych hodnôt vidieckej krajiny a rozvoj environmentálne vhodných hospodárskych aktivít s dôrazom na identitu a špecifiká tohto prostredia. Cieľom oblasti Zelená dedina je podporovať špecifické činnosti zamerané na riešenie akútnych problémov vidieckych samospráv v oblasti starostlivosti o vidiecke životné prostredie, najmä zelenej infraštruktúry a starostlivosti o krajinu,
- v rámci oblasti podpory Zlepšovanie kvality životného prostredia na vidieku boli v r. 2015 podporované nasledovné činnosti:
  - ochrana životného prostredia, environmentálna infraštruktúra,
  - zlepšovanie environmentálneho povedomia a zvyšovanie informovanosti o hodnote vidieckej krajiny a jej propagácia,
- v rámci oblasti podpory Zelená dedina boli v roku 2015 podporované nasledovné činnosti:
  - ochrana a tvorba krajiny, realizácia zelenej infraštruktúry na vidieku,
  - obnova a tvorba zelených verejných priestranstiev, oddychových a vzdelávacích zón.

ŠOP SR a SAŽP sa podieľali na príprave medzinárodných projektov na úrovni karpatského regiónu na podporu ekologickej konektivity a zelenej infraštruktúry, projektový zámer bol predložený v roku 2015, rozpracovaný návrh projektu v máji 2016.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- dopracovať metodické postupy v SR na podporu zelenej infraštruktúry v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia na obdobie 2014 – 2020 podľa stratégie EÚ „Zelená infraštruktúra – Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy“(2013);
- predložiť návrhy projektov na riešenie prioritných úloh pri zabezpečení konektivity, odstraňovaní porúch v krajine a jej revitalizácie;
- vytvoriť nové ekonomické nástroje na revitalizáciu a tvorbu v pripravovanom zákone o krajine.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.1.6.2.:

Zosúladiť prístup ochrany prírody, ochrany pred povodňami a ochrany vôd k ochrane krajiny cez integrovaný manažment krajiny prostredníctvom integrácie hraníc chránených území.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

Zosúladenie prístupu ochrany prírody, ochrany pred povodňami a ochrany vôd k ochrane krajiny prostredníctvom integrovaného manažmentu krajiny a integrácia hraníc chránených území vychádzala z úlohy "Porovnanie prekryvu chránených území z titulu ochrany prírody, ochrany vôd a chránených ložiskových území", ktorú v roku 2005 spracoval Výskumný ústav vodného hospodárstva (ďalej len „VÚVH“) v spolupráci so ŠOP SR a so Štátnym geologickým ústavom Dionýza Štúra (ďalej len „ŠGÚDŠ“). Uvedené zosúladenie hraníc bolo súčasťou náplne práce Pracovnej skupiny pre integrovaný manažment krajiny, ktorá pracovala do roku 2012. Pracovná skupina pracovala na vytvorení a naplnení Katalógu objektov krajinnno-ekologickej základne integrovaného manažmentu krajiny. Tento zámer sa v rámci rezortu v súčasnosti realizuje v zmysle zákona č. 3/2010 Z. z. o národnej infraštruktúre priestorových informácií, ako aj v zmysle § 5 ods. 2 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami, podľa ktorého „Podkladom na predbežné hodnotenie povodňového rizika a plány manažmentu povodňového rizika je aj hodnotenie odtokových pomerov, podmienok na vznik povodní, ako aj podmienok na zvýšenie retenčnej schopnosti krajiny. Ako podklad sa vypracuje súbor priestorových údajov Krajinnno-ekologická základňa integrovaného manažmentu krajiny o relevantných prvkoch abiotických komplexov krajiny v povodiach“.

V rámci riešenia úlohy „Integrovaná starostlivosť o krajinu – implementácia Európskeho dohovoru o krajine“ a podpory inštitucionálneho a legislatívneho zabezpečenia implementácie Európskeho dohovoru o krajine v SR sa na SAŽP v spolupráci s MŽP SR v sledovanom období pripravili návrhy právnych nástrojov na zabezpečenie ochrany krajiny, a to návrh zákona o krajinnom plánovaní, definovali sa východiská a tézy zákona o krajine a tiež východiská pre tvorbu návrhu koncepcie ochrany krajiny. Súčasťou úlohy bolo i spracovávanie podkladov a stanovísk týkajúcich sa krajiny do iných legislatívnych predpisov, napr. zákona č. 543/2002 Z. z., Koncepcie územného rozvoja SR 2001, stavebného zákona a i.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- identifikovať miesta funkčných rozporov pri využití územia a hľadať možnosti využitia vlastností ekosystémov na ich zmiernenie prostredníctvom pripravovaného zákona o krajine.

Zodpovedný: MŽP SR

Oblasť 3.2. Druhovú ochranu a ochranu drevín

Strategický cieľ 3.2.1.:

Zaviesť systém výskumu a monitoringu chránených druhov európskeho a národného významu a nepôvodných druhov.

Opatrenie 3.2.1.1.:

Zapojiť vysoké školy, vedecké inštitúcie, prírodovedné múzeá do výskumu, monitoringu chránených druhov európskeho a národného významu a nepôvodných druhov.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovední: MŽP SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVŠ SR“)

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

MŽP SR plní opatrenie prostredníctvom ŠOP SR, ktorá spolupracuje s univerzitami a vedecko-výskumnými pracoviskami pri zadávaní bakalárskych, diplomových a dizertačných prác, kde sú predmetom tém výskumné aktivity, monitoring a sledovanie úspešnosti rôznych manažmentových opatrení. S niektorými vybranými univerzitami má ŠOP SR podpísané dohody o spolupráci (Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica, Univerzita Konštantína Filozofa Nitra). Odborné inštitúcie sú zapojené do relevantných projektov ŠOP SR (prostredníctvom verejných obstarávaní), najmä projektu „Príprava a zavedenie monitoringu biotopov a druhov európskeho významu a zlepšenie sprístupňovania informácií verejnosti“, ktorého výstupom je o. i. vytvorenie systému monitoringu druhov a biotopov európskeho významu (www.biomonitoring.sk). Vysoké školy a vedecké inštitúcie boli aktívne zapojené do výskumu a monitoringu chránených druhov európskeho a národného významu a nepôvodných druhov predovšetkým cez výskumné projekty v rámci viacerých grantových schém. Napríklad Agentúra na podporu výskumu a vývoja v rámci ochrany prírody a krajiny v období 2007 – 2015 finančne podporila riešenie 19 projektov v celkovej výške 1 104 106 € (v roku 2015: 123 130 €). Riešiteľskými pracoviskami boli Botanický ústav Slovenskej akadémie vied (ďalej len „SAV“), Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity, Výskumný ústav vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity, Ústav zoológie SAV, Technická univerzita vo Zvolene, Ústav krajinej ekológie SAV, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach a Parazitologický ústav SAV. Aktivity boli zaradené medzi oprávnené v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia na obdobie 2014 – 2020.

Boli tiež vytvorené dve koordinačné rady pre monitoring a pre podávanie správ (podľa čl. 17 smernice 92/43/EHS a podľa čl. 12 smernice 2009/147/ES), v ktorých sú zastúpené príslušné rezorty, vedecké inštitúcie, ako aj mimovládne organizácie.

ŠOP SR bola zo strany MŽP SR poverená zabezpečením koordinačného bodu pre Medzivládnu vedecko-politickú platformu pre biodiverzitu a ekosystémové služby (ďalej len „IPBES“), kde sa vytvára pracovná skupina tvorená zo zástupcov vedeckých pracovísk a univerzít, zameraná o. i. na monitorovanie a výskum biodiverzity ako celku.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- zintenzívniť spoluprácu s vedecko-výskumnými organizáciami, spracovávať priebežný prehľad tém záverečných prác s ohľadom na potreby ochrany prírody;
- v spolupráci s MŠVVŠ SR hľadať možnosť financovania prostredníctvom grantových agentúr pre projekty zamerané na biodiverzitu.

Zodpovedný: MŽP SR

Strategický cieľ 3.2.2.:

Zabezpečiť podmienky na udržanie diverzity pôvodných druhov a dosiahnutie priaznivého stavu druhov z hľadiska ochrany prírody.

Opatrenie 3.2.2.1.:

Zabezpečovať ochranu prirodzeného druhového zloženia ekosystémov reguláciou výskytu nepôvodných druhov rastlín (najmä invázných) a nepôvodných druhov živočíchov a koordinovať aktivity vykonávané jednotlivými rezortmi vo vzťahu k inváznym druhom.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Spolupráca: MPRV SR, MH SR

Informácia o plnení: opatrenie sa čiastočne plnilo

Stručný opis plnenia:

Opatrenie bolo priebežne zabezpečované z rozpočtových prostriedkov MŽP SR a ŠOP SR. ŠOP SR vypracovala v roku 2004 materiál „Národná stratégia pre invázne druhy“, ktorý prezentuje hlavné ciele a kľúčové úlohy SR na poli riešenia problematiky invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov a zároveň poukazuje na možnosti a nevyhnutnosť vzájomne koordinovať všetky aktivity a vykonávané opatrenia potrebné na predchádzanie alebo minimalizovanie nepriaznivého vplyvu invázných nepôvodných druhov na území SR. Materiál bol viackrát aktualizovaný (naposledy v roku 2012), jeho ďalšia aktualizácia a schválenie je plánované v roku 2016. Keďže sa problematika invázných druhov dostala do bazálnych úrovní právnych predpisov pôsobnosti rezortu pôdohospodárstva, kde je previazaná s problematikou dotácie na plochu (podporná schéma EÚ na poľnohospodárskej pôde), je možné predpokladať, že sa v budúcich rokoch regulácia presunie vo väčšom rozsahu než doteraz do bežného poľnohospodárskeho manažmentu. Novelou zákona č. 543/2002 Z. z. a jeho vykonávacieho predpisu sa do národnej legislatívy zaradili invázne druhy živočíchov. V novele vyhlášky MŽP SR č. 158/2014 z 22.5.2014 (ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška č. 24/2003 Z. z.) je v prílohe č. 2 uvedený Zoznam invázných druhov živočíchov a spôsoby ich odstraňovania. Regulácia invázných druhov živočíchov je tu upravená ako prevencia šírenia invázných druhov živočíchov a ich umiestnenie alebo likvidácia je riešená v súlade s osobitnými predpismi. V roku 2014 bolo schválené nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a opatrenia na elimináciu invázných nepôvodných druhov rastlín boli zaradené ako oprávnené aktivity do Operačného programu Kvalita životného prostredia na obdobie 2014 – 2020. Boju proti rozširovaniu invázných druhov sa venuje celá oblasť D Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity do roku 2020 (ďalej len „ANSOB“). Cieľom ANSOB je o. i. zabezpečiť, aby sa zmiernil negatívny vplyv invázných druhov na biodiverzitu a ekosystémy na Slovensku do roku 2020. Na splnenie cieľa boli v schválenom Akčnom pláne pre implementáciu opatrení vyplývajúcich z Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity do roku 2020 (ďalej len „akčný plán ANSOB“) navrhnuté opatrenia a úlohy, prostredníctvom ktorých bude cieľ plnený.

V oblasti likvidácie invázných nepôvodných druhov rastlín fytoinšpektori Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave priebežne plnia úlohy pri kontrolách na mieste subjektov hospodáriacich na poľnohospodárskej pôde, kde pri zisteniach nariaďujú opatrenia na zamedzenie výskytu a ďalšieho šírenia invázných druhov rastlín s následnými kontrolami, pričom v roku 2014 nebolo potrebné prijať následne opatrenia z dôvodu nedodržania povinností.

Pracovníci ŠOP SR upozorňovali známych vlastníkov pozemkov na potrebu a povinnosť odstraňovania invázných druhov rastlín. Zároveň bolo zabezpečované aj odstraňovanie porastov nepôvodných a invázných druhov rastlín. Využívala sa mechanická likvidácia, často v kombinácii s chemickými prostriedkami (aplikáciou herbicídu). Odstraňovanie bolo realizované v chránených územiach i mimo chránených území.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- zvýšiť informovanie verejnosti o problematike invázných druhov rastlín a živočíchov vo verejných komunikačných prostriedkoch;
- na webovej stránke ŠOP SR priebežne aktualizovať záložku/súbor o invázných druhoch (medzinárodná a národná legislatíva, invázne druhy rastlín, invázne druhy živočíchov, aktuálny...);
- prostredníctvom ŠOP SR úzko spolupracovať so správcami líniových krajinných objektov (toky, železnice, cestné komunikácie), ako najčastejších vektorov šírenia invázných druhov rastlín, zabezpečiť ponuku školení pre organizácie v oblasti poznávania invázných druhov rastlín, spôsobov likvidácie, zdieľania poznatkov o výskyte invázných druhov rastlín;
- aktualizovať a schváliť dokument „Národná stratégia pre nepôvodné invázne druhy“;

- efektívne využiť existujúce možnosti financovania opatrení pre elimináciu invázií nepôvodných druhov.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.2.2.2.:

Zaviest' monitoring vplyvu bariérových prvkov v krajine (pozemné komunikácie, elektrovodov a pod.) na početnosť živočíchov a realizovať technické opatrenia na zníženie mortality živočíchov na bariérových prvkoch v krajine.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Spolupráca: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „MDVRR SR“), MH SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

ŠOP SR každoročne eviduje a vyhodnocuje kolízne úseky stretov (náhodné strety) živočíchov s dopravnými prostriedkami na komunikáciách (číslo cesty, názov lokality, druh živočicha a v prípade informácií aj ich počet). Uvedené informácie slúžia ako podklady pri rôznych rokovaníach s príslušnými úradmi, Národnou diaľničnou spoločnosťou, a.s. (ďalej len „NDS“), Slovenskou správou ciest a ďalšími zainteresovanými subjektmi, pričom sa zdôrazňuje potreba zabezpečenia opatrení na zabránenie kolízií, či už s cestnou alebo železničnou sieťou a navrhujú sa potrebné riešenia. Uvedené informácie ŠOP SR poskytuje aj Výskumnému ústavu dopravnému v Žiline, ktorý zhromažďuje údaje ako jeden z podkladov k vyhodnoteniu fragmentácie krajiny. V čase jarnej migrácie obojživelníkov ŠOP SR každoročne zabezpečuje na problematických úsekoch komunikácií inštaláciu fóliových zábran a následný prenos obojživelníkov cez teleso cesty, čím každoročne zachráni približne 40–50 tisíc obojživelníkov, prevažne žiab. V roku 2007 ŠOP SR zdokumentovala všetky migračné bariéry rýb na vybraných veľkých a stredných tokoch SR a zistila ich priechodnosť pre ryby. Na základe zistených údajov bola vypracovaná „Metodika mapovania a dokumentácie bariér“, ktorá bola odkonzultovaná s vybranými ichtyológmi Slovenského rybárskeho zväzu (ďalej len „SRZ“) a hydrobiológmi ŠOP SR, ako aj so zástupcami Výskumného ústavu vodného hospodárstva (ďalej len „VÚVH“) a Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p. (ďalej len „SVP“). V roku 2008 bolo mapovanie vyhodnotené a z vyše 600 posudzovaných migračných bariér sa vytypovalo takmer 60 hlavných a vyše 60 ďalších priorít na ich spriechodnenie. V rokoch 2013-2014, v rámci projektu financovaného zo štrukturálnych fondov, bola spracovaná a vydaná metodická príručka pre posudzovanie, navrhovanie a monitorovanie rybovodov „Spriechodňovanie bariér na tokoch“⁵, ktorá bola schválená MŽP SR a je dostupná aj na internetovej stránke ŠOP SR. Metodická príručka slúži na posúdenie vhodnosti navrhovaných rybovodov na existujúcich bariérach na tokoch a všetkým posudzovateľom malých vodných elektrární a tiež pracovníkom štátnej správy, ako jeden z podkladov pre komplexné posúdenie všetkých zmien vlastností vodných útvarov vyvolaných hydromorfologickými zmenami.

ŠOP SR priebežne vykonáva kontrolu úhynu vtákov pod stĺpmi elektrického vedenia, ako aj účinnosti realizovaných technických opatrení na zníženie mortality vtáctva na „stĺpoch smrti“. V prípade nálezu uhynutých vtákov pod stĺpmi elektrického vedenia zamestnanci ŠOP SR nahlásia nález na príslušný orgán ochrany prírody, ktorý môže nariadiť správcovi siete vykonať technické opatrenia zabráňujúce usmrčovaniu vtákov. Tieto podklady a spolupráca s mimovládnyimi organizáciami boli využité pri niektorých projektoch (napr. projekty LIFE+ „Energia v krajine – elektrické vedenia a ochrana prioritných druhov vtákov v územiach Natura

⁵ http://www.sopsr.sk/dokumenty/tokoch_final.pdf

2000“ v spolupráci s Ochranou dravcov na Slovensku, distribučnými spoločnosťami a Univerzitou veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach; „Ochrana orla krikľavého na Slovensku“, „Ochrana orla kráľovského v slovenskej časti Karpát“ a i.).

MDVRR SR bolo gestorom výskumnej úlohy „Monitoring a analýza životného prostredia“, realizovanej každoročne v období 2009 – 2014. Jej súčasťou bolo sledovanie environmentálnych indikátorov významných z hľadiska hodnotenia stavu a ochrany biodiverzity na Slovensku. V rámci toho bola sledovaná fragmentácia ekosystémov v krajine dopravnou infraštruktúrou (priemerná veľkosť nefragmentovaných parciel a frekvencia rozdelenia územia s hraničnými parcelami), migračné objekty významné z hľadiska defragmentácie ekosystémov v krajine dopravnou infraštruktúrou a návrhy opatrení. Od roku 2015 MDVaRR SR zabezpečuje dve nadväzujúce výskumné úlohy. Prvou je „Monitorovanie kolízií dopravných prostriedkov so živočíchmi v rámci dopravnej infraštruktúry a vytvorenie databázy údajov potrebnej pre znižovanie mortality živočíchov a dôsledku stretov s dopravnými prostriedkami“. Jej cieľom je spracovanie monitoringu stretov dopravných prostriedkov so živočíchmi na cestnej a železničnej sieti, ktorý je potrebný pre určenie migračných trás živočíchov cez súčasnú a novú dopravnú infraštruktúru. Výstupom monitoringu bude databáza údajov v budúcnosti potrebných pre návrh bezpečnostných opatrení dopravnej infraštruktúry s cieľom eliminovať strety dopravných prostriedkov so živočíchmi. Druhou výskumnou úlohou je „Riešenie konfliktu dopravnej infraštruktúry a biokoridorov“. Úloha vychádza z údajovej databázy (zoznam lokalít, kde dochádza ku konfliktu biokoridorov a dopravnej infraštruktúry) a jej výstupom budú rámcové opatrenia (na zabránenie kolíziám – napr. ploty, resp. technické opatrenia umožňujúce bezpečnú migráciu živočíchov – rôzne druhy ekoduktov v závislosti od druhového zloženia migrujúcich živočíchov), ako aj vyhodnotenie výhodnosti ich použitia. Za týmto účelom sa ŠOP SR a NDS v rokoch 2015 – 2016 zapojili do prípravy dvoch medzinárodných projektov v rámci Dunajského nadnárodného programu.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- využiť relevantné programy fondov EÚ pre obdobie 2014-2020 (Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014-2020, Operačný program Integrovaná infraštruktúra 2014–2020, LIFE, Dunajský nadnárodný program a i.);
- spolupracovať s MDVRR SR pri projektovaní líniových stavieb s cieľom eliminovať bariérový efekt týchto stavieb (ekodukty, premostenia) v rámci implementácie stratégie EÚ „Zelená infraštruktúra - zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy“ (2013);
- spolupracovať so správcami nadzemných elektrických vedení a s mimovládnyimi organizáciami pri eliminácii vplyvov elektrických vedení na vtáky.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.2.2.3.:

Vyčleniť finančné zdroje na realizáciu opatrení pre chránené druhy rastlín a chránené druhy živočíchov najmä na záchranu kriticky ohrozených druhov rastlín a živočíchov podľa schválených programov záchrany.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

V priebehu rokov 2006 – 2015 sa opatrenia na záchranu ohrozených druhov rastlín a živočíchov realizovali v rámci schváleného Plánu hlavných úloh ŠOP SR na príslušný kalendárny rok, ktoré však boli väčšinou nedostatočné. ŠOP SR zabezpečila vypracovanie programov záchrany pre vytipované druhy rastlín a živočíchov a po ich schválení zabezpečovala realizáciu jednotlivých

opatrení na ich záchranu a to prevažne monitoring výskytu a manažmentové opatrenia, ako napr. kosenie, výruby náletových drevín, telemetria, pri dravcoch zabezpečovala aj stráženie hniezd a krúžkovanie. V rámci týchto rokov sa realizovali opatrenia pre 15 druhov chránených živočíchov a 21 druhov chránených rastlín. Niektoré pripravené programy záchrany neboli predložené na schválenie pre nedostatočné finančné zdroje.

Opatrenia vyplývajúce zo schválených programov záchrany pri niektorých druhoch boli podporené zo štrukturálnych fondov. Z programu Operačný program Životné prostredie 2007 – 2013 sa realizovali programy záchrany druhov blatniak tmavý, motýle rodu *Maculinea*, zubor hrivnatý, alkana farbiarska a jesienka piesočná. Spracované boli programy starostlivosti o veľké šelmy a mačku divú. Z programu LIFE+ boli opatrenia financované pre vzácne druhy motýľov, pre vtáky (chochlačka bieloooká, kulík riečny, bocian čierny, chavkoš nočný, buciak veľký, volavka striebriстая, drop fúzatý, orliak morský, orol kráľovský, orol krikľavý, sokol rároh, sokol červenonohý, dážd'ovník tmavý, strakoš kolesár, ľabtuška poľná, brehuľa hnedá, rybárik riečny, včelárík zlatý a i.), i cicavce (hraboš severský panónsky, netopiere).

Ďalšie opatrenia pre vybrané druhy chránených živočíchov sú vykonávané v rámci plnenia plánov hlavných úloh ŠOP SR – praktická starostlivosť o chránené živočíchov, ako aj starostlivosť o hendikepované živočíchov. Novelou zákona č. 543/2002 Z. z. (zákonom č. 506/2013 Z. z.) ŠOP SR plní funkciu chovnej a rehabilitačnej stanice, uhrádza výdavky spojené so starostlivosťou o choré, zranené alebo poškodené chránené živočíchov a vedie ich evidenciu.

Toto opatrenie je podporované aj v ANSOB v oblasti A Ochrana prírody, kde jedným z cieľov je zastaviť zhoršovanie stavu všetkých druhov a biotopov, najmä tých, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy EÚ a dosiahnuť merateľné zlepšenie ich stavu.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- v súlade s PAF a v súlade so stanovenými indikátormi pre Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014–2020 prostredníctvom ŠOP SR vypracovať a realizovať projekty na podporu zlepšenia stavu a ochrany vybraných ohrozených druhov a ich biotopov.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.2.2.4.:

Pri delimitácii pozemkov z PPF do LPF zohľadňovať požiadavku udržania podmienok biologickej diverzity a realizovať prevenciu pred zavádzaním nepôvodných druhov do ekosystémov.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MPRV SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

Delimitácia poľnohospodárskej pôdy na lesné pozemky sa realizuje v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov len vo výnimočných prípadoch, pod gesciou pôdnej služby a na základe záväzného stanoviska orgánu štátnej správy lesného hospodárstva a orgánu ochrany prírody a krajiny.

V ANSOB a jej oblasti C Ochrana biodiverzity v štátnej politike poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybného hospodárstva je viacero opatrení, ktoré by túto požiadavku mali zohľadniť.

Opatrenie 3.2.2.5.:

Pri zavádzaní nových foriem hospodárenia v krajine dbať na udržiavanie podmienok pre zachovanie biodiverzity pôvodných druhov živočíchov a rastlín.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Spolupráca: MPRV SR, MH SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

Opatrenie sa plnilo uplatňovaním príslušných ustanovení druhej časti zákona č. 543/2002 Z. z. týkajúcich sa všeobecnej ochrany rastlín a živočíchov a prostredníctvom vyjadrení orgánu ochrany prírody v konaniach podľa osobitných predpisov.

Za oblasť lesného hospodárstva je splnenie opatrenia zabezpečené napĺňaním opatrení a cieľov Národného lesníckeho programu, ktorý schválila vláda SR, pričom zabezpečenie biodiverzity a trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch je jednou z priorít programu. Plnenie bude zabezpečené taktiež prostredníctvom ANSOB a akčného plánu pre ANSOB.

Strategický cieľ 3.2.3.:

Vytvoriť transparentný systém zodpovednosti za stav populácií chránených druhov a starostlivosti.

Opatrenie 3.2.3.1.:

Zosúladiť právne predpisy ochrany prírody, poľovníctva a rybárstva tak, aby nedochádzalo k prekrytiu právneho režimu pri chránených druhoch živočíchov.

Časový horizont: 2008

Zodpovední: MŽP SR, MPRV SR

Informácia o plnení: opatrenie splnené

Stručný opis plnenia:

Zásadný nesúlad v právnych predpisoch na úseku ochrany prírody, poľovníctva a rybárstva bol odstránený prijatím zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve (vrátane novely vyhláškou č. 489/2013 Z. z.), resp. vyhláškou MŽP SR č. 185/2006 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov. Ďalšie drobné úpravy odstraňujúce nesúlad v právnych predpisoch na úseku ochrany prírody, poľovníctva a rybárstva boli, resp. budú riešené v rámci čiastkových novelizácií týchto predpisov (napríklad nakladanie s nájdenými chránenými živočíchmi a pod.).

Opatrenie 3.2.3.2.:

Upraviť všeobecnú ochranu nerastov a skamenelín, zaviesť inštitút kontroly vývozu vzácnych, ojedinelých nerastov a skamenelín kontrolou všetkých vývozov.

Časový horizont: 2007

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie nebolo splnené

Stručný opis plnenia:

MŽP SR pripravovalo nový zákon o ochrane prírody a krajiny, ktorý mal komplexne riešiť problematiku ochrany prírody vrátane všeobecnej ochrany nerastov a skamenelín. Keďže sa

pristúpilo len k novele zákona, ktorá bola zameraná na iné oblasti ochrany prírody, nebol vytvorený priestor na riešenie tohto opatrenia. Vzhľadom k tomu, že koncepcia je do roku 2015, opatrenie nebolo možné splniť.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- opatrenie riešiť v rámci najbližšej vhodnej zmeny právnych predpisov ochrany prírody.

Strategický cieľ 3.2.4.:

Zabezpečiť účinný systém ochrany drevín v krajine.

Opatrenie 3.2.4.1.:

Metodicky pomáhať obciam pri výkone štátnej správy na úseku ochrany drevín.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

ŠOP SR v spolupráci s MŽP SR vydala odbornú-metodickú príručku „Obce a ochrana drevín“. Pri výkone štátnej správy sú obce usmerňované príslušnými okresnými úradmi a to na základe podnetu a žiadosti obcí, ktoré sa na orgány ochrany prírody obracajú s konkrétnymi problémami, alebo v rámci kontroly preneseného výkonu štátnej správy, poukázaním na nedostatky v konaniach týkajúcich sa výrubu drevín. ŠOP SR poskytuje obciam odborné poradenstvo spočívajúce najmä vo vypracovaní odborných stanovísk, určovaní spoločenskej hodnoty drevín a spracovaní dokumentov starostlivosti o dreviny. Novelou zákona č. 543/2002 Z. z. došlo k úprave ustanovení o ochrane drevín, v zmysle ktorej ŠOP SR v roku 2014 aktualizovala príručku „Obce a ochrana drevín“, príručka je prístupná na webovom portáli ŠOP SR.⁶

Strategický cieľ 3.2.5.:

Vytvoriť reprezentatívnu sieť chránených stromov a ich skupín, zameranú na pôvodné druhy.

Opatrenie 3.2.5.1.:

Doplniť sústavu chránených stromov o všetky chýbajúce pôvodné druhy drevín.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie nebolo splnené

Stručný opis plnenia:

Splnenie opatrenia si vyžadovalo vytvoriť potenciál stromov chýbajúcich domácich druhov v existujúcej sústave chránených stromov Slovenska. Na základe doterajších poznatkov praxe, zdrojov odbornej literatúry a odporúčaní dendrológov vysokých škôl, výskumných ústavov a arborét bol vytvorený zoznam pôvodných druhov drevín (stromov) Slovenska. Počet druhov bol 67, z toho 32 bolo zastúpených v sústave chránených stromov. Chýbajúcich 35 druhov tvorili dreviny vyskytujúce sa v prírode v rastovom type strom, strom alebo ker, alebo ker alebo strom a navyše museli spĺňať určité hodnotové kritériá na ich vyhlásenie za chránené. Vzhľadom na uvedené nebolo ľahké získať potenciál stromov týchto druhov. Nakoľko aktívne vyhľadávanie nebolo možné (chýbajúce personálne a finančné zabezpečenie), ŠOP SR získavala potrebné

⁶ <http://www.sopsr.sk/files/pr-obce.pdf>

informácie o drevinách od vlastníkov, správcov a nájomcov pozemkov a iných záujmových skupín. Podnety, ktoré prišli na výzvy ŠOP SR, obsahovali domáce druhy, ale len tie, ktoré boli už zastúpené v existujúcej sústave chránených stromov. Chýbajúce druhy sú z dendrologického hľadiska špecifickými a vyhľadávanie či už aktívne alebo pasívne môže priniesť podnety len veľmi ojedinele, často náhodne a v dlhodobom časovom horizonte.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- posilniť kapacity ŠOP SR.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.2.5.2.:

Zabezpečiť praktickú starostlivosť o chránené stromy.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa čiastočne plnilo

Stručný opis plnenia:

Starostlivosť o chránené stromy sa zabezpečuje formou realizácie programov starostlivosti a záchran, alebo súhlasom okresného úradu v sídle kraja k spôsobu ošetrovania chráneného stromu podľa § 49 zákona č. 543/2002 Z. z. Realizácia opatrenia (praktickej starostlivosti) závisí od výšky poskytnutých finančných prostriedkov, či už zo strany štátu, vlastníka pozemku na ktorom chránené stromy rastú, obcí (mimo vlastníctva pozemku) alebo z iného zdroja (sponzori). Potreba finančných prostriedkov na zabezpečenie starostlivosti o chránené stromy bola v sledovanom období naplnená len v roku 2007. V ostatných rokoch bola pod úrovňou základnej potreby. Pre zabezpečenie jednotného postupu a za účelom zvýšenia kvality starostlivosti o chránené stromy (nielen ošetrovania) ŠOP SR v roku 2010 vydala a v roku 2015 aktualizovala metodickú príručku „Ochrana a starostlivosť o chránené stromy“.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- v rámci možností rozpočtu kapitoly MŽP SR, príp. z iných zdrojov zabezpečiť finančné prostriedky na praktickú starostlivosť o chránené stromy prostredníctvom ŠOP SR;

- podľa potreby každoročne vypracúvať prostredníctvom ŠOP SR programy starostlivosti o chránené stromy.

Zodpovedný: MŽP SR

Oblasť 3.3. Výchova a vzdelávanie

Strategický cieľ 3.3.1.:

Zabezpečiť funkčný systém environmentálnej výchovy zameranej na ochranu prírody a krajiny.

Environmentálna výchova realizovaná ŠOP SR je zameraná na výchovu k ochrane prírody a krajiny a zabezpečujú ju najmä pracovníci pre environmentálnu výchovu v jednotlivých organizačných útvaroch. Od 1. augusta 2014 bol na riaditeľstve ŠOP SR zriadený odbor environmentálnej výchovy a medzinárodnej spolupráce a v rámci neho oddelenie environmentálnej výchovy, ktoré koncepčne, organizačne a metodicky koordinuje environmentálnu výchovu v organizácii. ŠOP SR realizuje aj výchovu v oblasti ochrany jaskýň prostredníctvom svojho organizačného útvaru – Správy slovenských jaskýň.

SAŽP realizovala činnosti vo viacerých oblastiach:

Výchova a vzdelávanie

Na túru s NATUROU - školský program zameraný na mapovanie biodiverzity na Slovensku prebiehajúci prostredníctvom webového portálu www.snaturou2000.sk. Hlavným edukačným cieľom je budovanie vzťahu k prírode a podpora tímovej práce žiakov s využitím informačno-komunikačných technológií. K 18. 12. 2014 bolo registrovaných 143 prieskumných skupín, 942 zapojených žiakov a učiteľov, 248 mapovaných lokalít, 2 105 vložených záznamov mapovaných druhov.

Prírodovedecká súťaž - Hypericum - zameriava sa na poznávanie prírodných hodnôt aj na kultúrne dedičstvo jednotlivých oblastí Slovenska. Cieľovou skupinou sú žiaci základných škôl vo veku 10 – 15 rokov. V školskom roku sa do 18. ročníka súťaže zapojilo 36 žiakov z 12 základných škôl.

Kampaň Oči na stopkách - školská kampaň a reportérska súťaž v rámci školského programu Na túru s NATUROU. Zameraná je na informovanie verejnosti o pozitívnom a negatívnom správaní sa človeka k prírode. Poslaním kampane je prostredníctvom reportáží otvárať ľuďom oči a odhaľovať pravdu o ich vzťahu k prírode.

Spolupráca s obcami a mimovládnyimi organizáciami

Interaktívna výstava - VODA je život – je jedným z výstupov projektu Posilnenie povedomia verejnosti o význame vody pre život, jej ochrany a udržateľného využívania v súlade s Rámcovou smernicou o vode. Účastníkmi projektu boli VÚVH – nositeľ projektu, SAŽP a mimovládna organizácia DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie. Projekt sa skončil v decembri 2013. Výstava putovala po viacerých miestach Slovenska.

Medzinárodná spolupráca

BEAGLE – školský on-line medzinárodný projekt o biologickej diverzite. Prístupný je na portáli www.beagleproject.org pre všetky školy v Európe, ktoré vkladajú na portál údaje o prebiehajúcich fenologických fázach stromov a monitorujú biologickú diverzitu. V roku 2014 sa do projektu registrovalo 30 nových škôl. K 18. 12. 2014 bolo v rámci projektu zaznamenaná prvenstvo v počte prihlásených škôl a tried (136 škôl a 308 tried).

Metodická príručka a pracovné listy: v roku 2014 bola vydaná príručka a metodické listy Hodnoty Dunaja pre základné školy, budúce generácie. Metodická príručka je výstupom medzinárodnej spolupráce Slovenska a Maďarska v rámci projektu: Hodnoty Dunaja pre základné školy, budúce generácie Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013.

Opatrenie 3.3.1.1.:

Dobudovať materiálnu základňu pre realizáciu výchovy k ochrane prírody v chránených územiach.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

ŠOP SR zabezpečuje činnosť informačných stredísk ochrany prírody (ďalej len „ISOP“), Školy ochrany prírody vo Varíne, budovanie a prevádzku náučných chodníkov, náučných lokalít, ako aj vstupných areálov sprístupnených jaskýň. V roku 2014 bolo pri riaditeľstve ŠOP SR Banská Bystrica zriadené Karpatské stredisko pre mokrade, ktorého činnosť je zameraná na vzdelávanie širokej aj odbornej verejnosti v oblasti ochrany mokradí, ako aj na organizovanie medzinárodných podujatí Karpatskej iniciatívy pre mokrade.

ŠOP SR prevádzkuje 15 ISOP a to v Národnom parku Muránska planina (Muráň, Burda), v Národnom parku Slovenský raj (Podlesok, Spišská Nová Ves), v Národnom parku Nízke Tatry (Liptovská Teplička, Liptovský Hrádok), v NP Poloniny (Nová Sedlica), v Pieninskom národnom parku (Lesnica, Spišská Stará Ves), v Národnom parku Veľká Fatra, v Chránenej krajinskej oblasti Horná Orava (Nové Ústie nad priehradou, Slaná voda), v Chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy (Sitno), v Chránenej krajinskej oblasti Latorica (Čičarovce), v Chránenej krajinskej oblasti Východné Karpaty (Medzilaborce) a v Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie (Nitra). Väčšina uvedených zariadení má zabezpečenú prevádzku v letnej turistickej sezóne a poskytujú návštevníkom chránených území informácie z oblasti ochrany prírody a krajiny. ISOP s celoročnou prevádzkou ponúkajú aj výučbové programy pre školy a podujatia pre verejnosť zamerané na problematiku ochrany prírody a biodiverzity. Jedenásť z týchto stredísk bolo sprevádzkovaných v období 2006-2015 z fondov EÚ a iných zdrojov (napríklad Nórsky finančný mechanizmus, Švajčiarsky finančný mechanizmus). ŠOP SR prevádzkuje 99 náučných chodníkov a náučných lokalít (počet chodníkov bol po minulé roky uvádzaný aj s chodníkmi zriadenými inými subjektmi, ktoré mali organizačné zložky vo svojom území; terajší počet zahŕňa iba vlastné chodníky, ktorých zriaďovateľom je ŠOP SR), z toho bolo v období rokov 2006 – 2012 otvorených 39. Vybudovaný bol vstupný areál pri Belianskej jaskyni, Dobšinskej ľadovej jaskyni. V Dobšinskej ľadovej jaskyni, Demänovských jaskyniach a Harmaneckej jaskyni sa inovovala technická infraštruktúra (prehliadkové chodníky, elektrická inštalácia).

Organizačné útvary ŠOP SR v rámci realizovaných projektov z Operačného programu Životné prostredie 2007 – 2013, ako aj z iných projektov boli materiálne vybavené výpočtovou, audiovizuálnou, prezentačnou a didaktickou technikou.

Napríklad projektom „Zabezpečenie starostlivosti o mokrade Slovenska, zvyšovanie environmentálneho povedomia o mokradiach a budovanie kapacít“ (2009 – 2016) sa podporilo budovanie informačných stredísk a materiálne vybavenie pre informačné strediská v Banskej Bystrici, v Banskej Štiavnici, v CHKO Horná Orava a pre Školu ochrany prírody vo Varíne, ktoré získali fotodokumentačnú techniku, mikroskopy a ďalekohľady.

Pre zabezpečenie inovácie vyučovacieho procesu, za účelom skvalitnenia environmentálnej výchovy a zavedenia moderných metód s využitím informačno-komunikačných technológií boli informačné strediská v mokradových lokalitách vybavené notebookmi, tabletmi, interaktívnymi tabuľami, dataprojektormi a laminátormi.

Z dôvodu vysokého záujmu o zážitkové formy vzdelávania a interaktívne programy realizované priamo v teréne v mokradových lokalitách boli organizačným útvarom ŠOP SR v roku 2015 pridelené terénne motorové vozidlá (8) a motorové vozidlá typu multivan (3).

V priebehu roku 2015 sa uskutočnila v rámci projektu „Zabezpečenie starostlivosti o mokrade Slovenska, zvyšovanie environmentálneho povedomia o mokradiach a budovanie kapacít“ rekonštrukcia informačného strediska Šrámková v k.ú. Párnica, ktoré bude slúžiť pre environmentálnu výchovu priamo v lokalite patriacej do sústavy Natura 2000.

Propagácii a environmentálnej výchove bol priamo venovaný aj projekt ŠOP SR „Propagácia chránených území a druhov“ v rámci ktorého bolo vydaných viacero propagačných materiálov.

ŠOP SR zároveň v rámci všetkých realizovaných projektov pripravila propagačné a náučné materiály pre širokú verejnosť, ktoré sú počas stretnutí, besied a školení distribuované.

Z projektu financovaného zo Švajčiarskeho finančného mechanizmu boli zabezpečené školenia pre zamestnancov organizačných útvarov ŠOP SR v oblasti environmentálnej výchovy.

Zvyšovanie povedomia verejnosti realizujú rovnako aj ďalšie inštitúcie MŽP SR – SAŽP, Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva (ďalej len „SMOPaJ“) a ZOO Bojnice, ako aj ďalšie inštitúcie hlavne z projektov LIFE+ a z projektov OPŽP.

Návrh ďalších krokov/opatrení v tejto oblasti:

V rámci možností rozpočtu kapitoly MŽP SR, príp. z iných zdrojov

- pokračovať v budovaní informačných stredísk ochrany prírody a v zlepšovaní vybavenia existujúcich ISOP, Školy ochrany prírody vo Varíne a jednotlivých organizačných útvarov ŠOP SR didaktickou a audiovizuálnou technikou;
- doplniť vybavenie informačného strediska ochrany prírody Slaná voda, zriadiť stálu expozíciu;
- zabezpečiť rekonštrukciu existujúcich náučných chodníkov a náučných lokalít a vybudovať nové náučné chodníky;
- zlepšiť pôsobenie Školy ochrany prírody vo Varíne ako regionálneho a celoslovenského pracoviska;
- vyriešiť majetkovo-právne vzťahy na všetkých nevyriešených lokalitách vstupných areálov a vstupov do sprístupnených jaskýň – priorita: jaskyňa Driny a Gombasecká jaskyňa;
- zabezpečiť materiálnu základňu pre realizáciu výchovy k ochrane prírody vybudovaním alebo rekonštrukciou vstupných areálov pri jaskyni Driny, Demänovskej jaskyni slobody a Gombaseckej jaskyni;
- obnoviť existujúce expozície pri jaskyni Domica, Jasovská jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa;
- verejne dostupné priestory pri jednotlivých pracoviskách využívať na vhodnú formu environmentálnej výchovy;
- uplatniť nové technológie pre sprostredkovanie informácii verejnosti.

Opatrenie 3.3.1.2.:

Prepojiť školskú a mimoškolskú výchovu k ochrane prírody a krajiny.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŠVVaŠ SR

Informácia o plnení: opatrenie je splnené

Stručný opis plnenia:

Základným pedagogickým dokumentom základnej a strednej školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie, je Školský vzdelávací program vypracovaný v súlade so Štátnym vzdelávacím programom. Súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu sú environmentálne, ekonomické a sociálne aspekty trvalo udržateľného rozvoja a globálneho vzdelávania. Vzdelávanie k trvalo udržateľnému rozvoju a globálna výchova nie sú samostatnými predmetmi, ale svojou nadpredmetovou problematikou sú zakotvené v obsahu jednotlivých vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov školských vzdelávacích programov základných a stredných škôl. Zdôrazňujú sa najmä prostredníctvom prierezových tém a v predmetoch vzdelávacích oblastí Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a hodnoty, pričom sa obsah učebných predmetov nemení, ale je zdôraznený ich environmentálny charakter, alebo si školy vytvárajú samostatný predmet environmentálna výchova.

Prepojenie výchovno-vzdelávacieho procesu s mimoškolskými činnosťami detí a žiakov v oblasti výchovy k ochrane prírody a krajiny sa realizuje rôznymi metódami a formami práce, a to v rámci projektového vyučovania, širokého spektra aktivít alebo spolupráce s organizáciami s environmentálnym zameraním, vrátane ŠOP SR, centrami a strediskami environmentálnej výchovy alebo ochranárskymi združeniami, ako aj zapájaním škôl do projektov s environmentálnym zameraním ako sú napríklad Enviroprojekt (rozvojový projekt MŠVVŠ SR) alebo Zelená škola (medzinárodný environmentálny program). MŠVVŠ každoročne zabezpečovalo Konferenciu environmentálnej výchovy a etickej výchovy, ako sprievodný program Medzinárodného festivalu filmov o trvalo udržateľnom rozvoji Ekotopfilm. ŠOP SR

a SAŽP vydali metodické materiály a manuály pre školy a učiteľov a zabezpečili zaškolenie pedagógov vo svojej pôsobnosti.

V rámci projektu „Zabezpečenie starostlivosti o mokrade Slovenska, zvyšovanie environmentálneho povedomia o mokradiach a budovanie kapacít“ bola vypracovaná príručka k environmentálnej výchove, vzdelávací program pre školy a verejnosť „Mokrade a ramsarské lokality“, ktorého cieľom je poukázať na význam mokradových biotopov, ich ohrozenie a nezastupiteľné miesto. Vydaný bol aj Ilustrovaný sprievodca biotopmi.

ŠOP SR v rámci všetkých realizovaných projektov financovaných z mimorozpočtových zdrojov pripravila propagačné a náučné materiály pre širokú verejnosť, ktoré sú počas stretnutí, besied a školení distribuované.

Strategický cieľ 3.3.2.:

Zlepšiť vzťah verejnosti k ochrane prírody a krajiny.

Opatrenie 3.3.2.1.:

Zvýšiť účinnosť pôsobenia na verejnosť prostredníctvom masmédií, rozšírenia edičnej činnosti a ďalšími výchovno-propagačnými akciami s cieľom zlepšenia jej vzťahu k ochrane prírody.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

Prostredníctvom MŽP SR a jeho organizácií boli v celoslovenských a regionálnych médiách uverejňované informácie týkajúce sa rôznych podujatí realizovaných napr. v rámci významných environmentálnych dní, výsledkov projektov, ako aj výsledkov praktickej starostlivosti o chránené územia a chránené druhy. Aktuálne informácie boli uverejňované aj na webových stránkach MŽP SR a ŠOP SR.

V rámci edičnej činnosti ŠOP SR boli v období 2006 – 2015 vydávané odborné časopisy Aragonit, Slovenský kras, Ochrana prírody (elektronicky), odborno-metodický časopis Chránené územia Slovenska (elektronicky) a rôzne informačné, propagačné a vzdelávacie materiály pre školy, učiteľov a verejnosť zamerané na problematiku ochrany prírody a biodiverzity, napr. publikácie o územiach Natura 2000, letáky, brožúry, skladačky, pracovné listy, kalendáre, plagáty, návštevné poriadky národných parkov, putovné výstavy, informačné banery o národných parkoch, chránených krajinných oblastiach, lokalitách Svetového prírodného dedičstva, medzinárodných dohovoroch a iniciatívach, sprievodcovia po náučných chodníkoch, pohľadnice, samolepky, pexesá, magnetky a pod. Spracované boli aj krátke filmy na DVD nosičoch, napr. o mokradiach a ramsarských lokalitách na Slovensku, o mapovaní a monitoringu vtákov v chránených vtáčích územiach na Slovensku, územiach a druhoch európskeho významu, pralesoch atď.).

ŠOP SR poskytuje pre školy výučbové programy zamerané najmä na zmyslové, tvorivé a aktívne poznávanie prírody a krajiny, vrátane chránených území a chránených druhov. Aktivity, ako napr. vedomostné súťaže, výstavy, vrátane výstav detských prác na tému ochrany prírody a krajiny, besedy, exkurzie po chránených územiach, premietanie filmov s tematikou ochrany prírody, ukážky praktickej starostlivosti o chránené územia a chránené druhy sú realizované najmä počas tzv. dní otvorených dverí na správach chránených krajinných oblastí a národných parkov, ako aj v rámci významných environmentálnych dní (napr. Deň Zeme, Svetový deň mokradí, Medzinárodný deň biodiverzity, Európsky deň parkov, Deň karpatských parkov, Medzinárodný deň sťahovavého vtáctva a pod.). Aktivity pre verejnosť sú realizované aj v spolupráci s obcami a inými subjektmi (MVO, turistické a informačné kancelárie, stráž prírody, múzeá

s prírodovedným zameraním a pod.), napr. informačné kampane, exkurzie do chránených území, výstavy, semináre, konferencie, školenia, otváranie turistickej sezóny najmä v národných parkoch, tábory ochrancov prírody, príprava a realizácia spoločných projektov, budovanie náučných zariadení v prírode, ako aj tvorba informačných a propagačných materiálov. V hodnotenom období sa uskutočnilo niekoľko tisíc takýchto podujatí, ktorých sa zúčastnilo vyše 200 000 osôb z rôznych cieľových skupín. Z analýzy daného obdobia je možné jednoznačne skonštatovať zvyšujúci sa záujem verejnosti o aktivity v rámci environmentálnej výchovy.

ŠOP SR, ako aj SAŽP, SMOPaJ a ZOO Bojnice realizovali uvedené aktivity aj s podporou fondov EÚ a ďalších finančných mechanizmov.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- pokračovať v osvedčených formách environmentálnej výchovy a osvetu;
- uplatniť nové technológie pre sprostredkovanie informácií verejnosti;
- umožniť vývoj viacerých variantov environmentálnej výchovy a osvetu – tlačové výstupy, multimediálne výstupy, jednorazové a opakované podujatia, uplatniť súťaže návrhov pre realizáciu programov a produktov v rámci environmentálnej výchovy a osvetu;
- personálne zabezpečiť na riaditeľstve ŠOP SR pozíciu mediálneho hovorcu za účelom sprostredkovania a prezentovania odborných informácií verejnosti.

Strategický cieľ 3.3.3.:

Zvýšiť odbornú úroveň a komunikačné zručnosti pracovníkov ochrany prírody.

Opatrenie 3.3.3.1.:

Vypracovať a realizovať systém vzdelávania odborných zamestnancov organizácií ochrany prírody, vrátane jazykovej prípravy, s cieľom zlepšenia komunikácie s vlastníkami, samosprávou a návštevníkmi chránených území.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo čiastočne

Stručný opis plnenia:

Ucelený systém vzdelávania odborných zamestnancov organizácií ochrany prírody, vrátane jazykovej prípravy nebol spracovaný. Vzdelávanie odborných zamestnancov organizácií ochrany prírody bolo zabezpečené čiastočne, a to najmä v rámci realizácie rôznych projektov, napríklad v rámci projektu Systém kontinuálneho vzdelávania v oblasti ochrany prírody a krajiny financovaného prostredníctvom Operačného programu Životné prostredie 2007 – 2013, prioritná os 5 – Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny, opatrenie 5.3. – Zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti vrátane posilnenia spolupráce a komunikácie so zainteresovanými skupinami. Hlavným cieľom projektu bolo vytvorenie nového prístupu a metód vzdelávania k ochrane prírody a krajiny európskeho významu. Projekt bol realizovaný v období 2008 – 2011. Aktivity projektu svojim zameraním nadväzovali na vzdelávanie zamestnancov štátnej a verejnej správy v oblasti starostlivosti o životné prostredie, ktoré vykonáva SAŽP na základe poverenia MŽP SR. Projekt nadväzoval na túto činnosť návrhom kontinuálneho (celoživotného) vzdelávania odborných zamestnancov štátnej správy, zamestnancov regionálnej a miestnej samosprávy a zamestnancov odborných organizácií pracujúcich na úseku ochrany prírody a krajiny. Časť projektu bola zameraná na vytvorenie efektívnych foriem komunikácie medzi odbornými zamestnancami a vlastníkami, správcami, užívateľmi pozemkov, na ktorých sa nachádzajú navrhované územia sústavy Natura 2000.

SAŽP realizovala *odbornú prípravu na získanie osobitných kvalifikačných predpokladov* zamestnancov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie na úseku ochrany prírody a krajiny

v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 462/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o osobitných kvalifikačných predpokladoch na výkon niektorých činností na úseku starostlivosti o životné prostredie. Napr. v roku 2014 absolvovalo odbornú prípravu 21 zamestnancov okresných úradov (odborov starostlivosti o životné prostredie) a 37 zamestnancov obcí, ktorí vykonávajú štátnu správu starostlivosti o životné prostredie na úseku ochrany prírody a krajiny.

Akreditovaný vzdelávací program SAŽP „Ochrana prírody a krajiny“ je určený pre pracovníkov v oblasti ochrany prírody a krajiny. Vzdelávací program, ktorý obsahuje 7 modulov, bol spracovaný na základe analýzy a identifikácie vzdelávacích a tréningových potrieb u odborných pracovníkov ochrany prírody a krajiny realizovanej v rámci projektu zo štrukturálnych fondov „Systém kontinuálneho vzdelávania“. Hlavným zámerom takto koncipovaného vzdelávacieho projektu je prehĺbiť špecifické (odborné) kompetencie pracovníkov ochrany prírody a krajiny prostredníctvom „odborných modulov“ (vybrané aspekty ochrany prírody a krajiny, lesné hospodárstvo a poľovníctvo, územné plánovanie, urbanizmus a krajina, základy projektového manažmentu), ale aj tzv. všeobecné kompetencie prostredníctvom „všeobecných modulov“ (osobné rozvojové portfólio, regionálna politika a trvalo udržateľný rozvoj, právne myslenie a logika).

V rokoch 2010 – 2011 bolo z projektov podporené školenie troch zamestnancov ŠOP SR v rámci medzinárodného študijného programu o manažmente chránených území na Univerzite v Klagenfurte (Rakúsko). ŠOP SR sa v rokoch 2013-2015 zapojila do medzinárodného projektu (pod vedením Nadácie ProPark, Rumunsko) „Plány budovania kapacít pre efektívny manažment chránených území vo východnej Európe“, v rámci ktorého sa zisťovali potreby a priority pre ďalšie vzdelávanie zamestnancov ochrany prírody a na základe výsledkov dotazníkov sa vypracovali modelové prístupy pre budovanie kapacít správ chránených území v strednej a východnej Európe.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- vypracovať návrh koncepčného systému vzdelávania zamestnancov odborných organizácií ochrany prírody a krajiny a finančne zabezpečiť jeho implementáciu (s využitím aj vlastných odborných kapacít).

Zodpovedný: MŽP SR

Oblasť 3.4. Výkon štátnej správy

Strategický cieľ 3.4.1.:

Zjednodušiť a sprehľadniť výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny a priblížiť ju občanovi.

Opatrenie 3.4.1.1.:

Zjednodušiť výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny prenesením časti rozhodovania na odborné organizácie ochrany prírody a krajiny.

Časový horizont: 2008

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie nebolo splnené

Stručný opis plnenia:

S presunom rozhodovacej pôsobnosti z obvodných úradov životného prostredia na ŠOP SR a jej organizačné útvary sa uvažovalo v rámci pripravovanej novely zákona š. 543/2002 Z. z.. Od uvedeného návrhu sa ustúpilo, nakoľko presun pôsobnosti v navrhnutom rozsahu nebol v súlade s projektom ESO schváleným vládou SR.

Strategický cieľ 3.4.2.:

Zosúladiť výkon štátnej správy ochrany a využívania prírody.

Opatrenie 3.4.2.1.:

Zlepšiť spoluprácu orgánov ochrany prírody, colných orgánov, polície a súdov pri riešení prípadov porušenia právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovední: MŽP SR, MV SR – Prezídium Policajného zboru Slovenskej republiky, Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

Spolupráca s colnými orgánmi sa uskutočňuje pri dovoze/vývoze exemplárov v rozpore s právnymi predpismi EÚ – vedecký orgán dohovoru CITES (ŠOP SR) identifikuje exempláre a stanovuje ich spoločenskú hodnotu, MŽP SR sa vyjadruje k platnosti predložených dokladov.

Spolupráca so súdmi a prokuratúrou spočíva v konzultáciách pri riešení environmentálnych trestných činov, odborných vyjadreniach a výpovediach zástupcov orgánov ochrany prírody a krajiny v jednotlivých prípadoch. K riešeniu problematiky CITES prispieva vládou schválený Národný akčný plán Slovenskej republiky 2014 – 2019 na presadzovanie uplatňovania nariadenia Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi.

MŽP SR zastupuje SR v Skupine pre vynútiteľnosť pri Európskej komisii, ktorá sa zaoberá prípadmi porušovania nariadení EÚ v oblasti CITES. Informácie získané na rokovaní sú následne sprostredkované polícii, colným orgánom, prokuratúre.

V roku 2001 bola ministrom vnútra zriadená Multidisciplinárna integrovaná skupina odborníkov zameraná na elimináciu environmentálnej kriminality, podskupina na elimináciu nedovoleného obchodovania s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (CITES). Skupina sa stretáva spravidla dvakrát ročne a je v nej zastúpené Prezídium Policajného zboru Slovenskej republiky, colné orgány, Kriminálny úrad Finančnej správy Slovenskej republiky, Generálna prokuratúra, Slovenská informačná služba, MŽP SR, Slovenská inšpekcia životného prostredia a iné orgány podieľajúce sa na riešení prípadov nedovoleného obchodu s exemplármi ohrozených druhov.

Členské štáty EÚ v roku 2012 prijali „cestovnú mapu“ EÚ na elimináciu vtáčej kriminality, v rámci Bernského dohovoru bol prijatý tzv. tuniský akčný plán. Oba dokumenty obsahujú konkrétne aktivity, ktoré by jednotlivé štáty mali realizovať.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- podľa stanovených termínov plniť opatrenia „cestovnej mapy“ EÚ a tuniského akčného plánu pre elimináciu vtáčej kriminality na národnej úrovni.

Zodpovedný: MŽP SR

Strategický cieľ 3.4.3.:

Zvýšiť vynútiteľnosť práva v oblasti ochrany prírody a krajiny.

Opatrenie 3.4.3.1.:

Integrovať kompetencie vodnej stráže, rybárskej stráže a stráže ochrany prírody a krajiny.

Časový horizont: 2007

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie nebolo splnené

Stručný popis plnenia:

Integráciu kompetencie vodnej stráže, rybárskej stráže a stráže ochrany prírody a krajiny mal riešiť nový zákon o stráží prírody Slovenskej republiky. Navrhované riešenie sa však ukázalo ako nesystémové, keďže do pripravovanej stráže prírody SR neboli začlenené lesná a poľovná stráž, t.j. zložky, ktoré sú v kompetencii rezortu pôdohospodárstva a ktoré majú na ochrane prírody významný podiel. Z podnetu Generálnej prokuratúry SR vzišiel v roku 2011 návrh na zrušenie stráží a začlenenie problematiky prevencie a boja proti environmentálnej kriminalite na úseku ochrany lesov, poľovníctva, rybárstva, poľnohospodárskeho majetku a životného prostredia do pôsobnosti služby poriadkovej polície Policajného zboru SR na úrovni obvodných oddelení Policajného zboru. V záujme využitia odborných znalostí členov dobrovoľných stráží by ich príslušníci na báze dobrovoľnosti vykonávali úlohy dobrovoľných strážcov poriadku podľa zákona č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore v znení neskorších predpisov pri ochrane lesného majetku, pri ochrane poľnohospodárskych plodín, pri ochrane rýb, pri ochrane voľne žijúcej zveri a pri ochrane prírody. Na pracovných rokovaníach sa podarilo pripraviť základný návrh novelizácie zákona č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore v znení neskorších predpisov. V súvislosti s otvorením Schengenského priestoru, a s tým spojeným do istej miery uvoľnením personálnych kapacít v policajnom zbore, návrh zákona uvažuje s dvomi špecializovanými príslušníkmi Policajného zboru Slovenskej republiky pripadajúcimi na jedno okresné riaditeľstvo – tzv. „ekopolicajtní“. MV SR spracovalo ekonomickú kalkuláciu, t. j. finančné náklady nevyhnutné na zavedenie zákona do praxe. „Eko-polícia“ by mala zastrešovať všetky existujúce stráže spadajúce pod MPRV SR a MŽP SR upravené príslušnými právnymi predpismi. Návrh novelizácie zákona č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore v znení neskorších predpisov bol spracovaný, avšak jeho ďalší legislatívny proces bol dočasne zastavený z ohľadom na nastavené priority pri čerpaní finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu.

Oblasť 3.5. Spolupráca s obcami a s mimovládnyimi organizáciami (MVO)

Strategický cieľ 3.5.1.:

Zvýšiť zainteresovanosť obcí a MVO na ochrane prírody a krajiny.

Opatrenie 3.5.1.1.:

Zapájať obce do starostlivosti o chránené územia a vytvárať podmienky pre uplatňovanie ekoturistiky.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Spolupráca: MDVRR SR, MH SR

Informácia o plnení: opatrenie bolo čiastočne splnené

Stručný opis plnenia:

Obce boli v sledovanom období zapojené do starostlivosti o chránené územia najmä prostredníctvom realizácie projektov zameraných na podporu spolupráce s komunitami pri starostlivosti o chránené územia, ako aj na podporu rozvoja ekoturizmu (napríklad v rámci Karpatského dohovoru a jeho Protokolu o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu, v rámci programu nadnárodnej spolupráce Juhovýchodná Európa - projekt BioREGIO Carpathians, v rámci Švajčiarskeho a Nórskeho finančného mechanizmu, finančného nástroja LIFE a i.). ŠOP SR presadzovala rozvoj ekoturizmu pri schvaľovaní Stratégie rozvoja cestovného ruchu v SR. V roku 2012 bola ŠOP SR udelená Európska charta trvalo udržateľného turizmu pre Národný park

Muránska planina, ktorá má priniesť vzájomnú spoluprácu dotknutých organizácií v regióne. V roku 2012 sa ŠOP SR stala zakladajúcim členom združenia právnických osôb Slovenské UNESCO, ktorá má prispieť k rozvoju a propagácii turistiky, vrátane ekoturistiky v chránených územiach. Na podporu ekoturizmu slúžia náučné zariadenia v prírode, ktoré ŠOP SR buduje aj v spolupráci s obcami.

V rámci úlohy „Podpora realizácie Konceptie geoparkov a budovanie náučných chodníkov a náučných lokalít“ SAŽP realizovala nasledované aktivity:

- spolupráca na Aktualizácii koncepcie geoparkov v SR,
- konzultačná a poradenská činnosť pre iniciatívy obcí a občianskych združení v koncipovaní nových geoparkov a náučných chodníkov,
- podpora budovania existujúcich geoparkov v Slovenskej republike – Novohradského geoparku, Banskoštiavnického geoparku, Banskobystrického geoparku,
- propagácia geoparkov prostredníctvom web stránok, aktívnej účasti na seminároch a i.

Návrh opatrení:

- ďalej spolupracovať s obcami a dotknutými vlastníkami a užívateľmi pozemkov v chránených územiach pri trvalo udržateľnom využívaní chránených území;
- spolupracovať s miestnymi komunitami pri príprave a realizácii projektov, zameraných na starostlivosť o chránené územia a ekoturizmus.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.5.1.2.:

Umožniť využívanie priestorov a materiálo-technického vybavenia organizácií ochrany prírody a krajiny pre činnosť environmentálne zameraných MVO.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

MŽP SR a ŠOP SR poskytovali priestory (zasadačky) pre MVO len na rokovania, workshopy a organizáciu stretnutí v rámci plnenia vlastných úloh. Iné materiálovo-technické vybavenie a priestory poskytované neboli, vzhľadom na obmedzené možnosti takýchto zariadení a nedostatok materiálo-technického vybavenia ŠOP SR.

Strategický cieľ 3.5.2.:

Zlepšiť spoluprácu a zapojiť obce a MVO do vyhlasovania a starostlivosti o osobitne chránené časti prírody.

Opatrenie 3.5.2.1.:

Zapájať MVO do praktickej starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny, využívať spoluprácu na získavanie mimorozpočtových finančných zdrojov.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

ŠOP SR v sledovanom období spolupracovala s niektorými MVO na príprave a realizácii projektov financovaných najmä z finančného nástroja LIFE. Tieto projekty boli zamerané na praktickú starostlivosť o chránené územia a chránené druhy. ŠOP SR v rokoch 2006-2015 v spolupráci s MVO realizovala 12 projektov LIFE.

MVO sa zapájajú aj do plnenia úloh vyplývajúcich z medzinárodných záväzkov SR na úseku ochrany prírody a biodiverzity, pri vypracovávaní národných správ pre konferencie zmluvných strán medzinárodných dohovorov a dohôd, majú zastúpenie v poradných orgánoch (napríklad Slovenský ramsarský výbor, Trilaterálna ramsarská platforma, expertné skupiny Bonnského dohovoru, partnerstvo v Karpatskej iniciatíve pre mokrade, pracovné skupiny Karpatského dohovoru, v pracovnej skupine pre prípravu novej koncepcie ochrany prírody a i.). ŠOP SR spolupracuje s MVO najmä na nasledovných úlohách a aktivitách:

- Spoločnosť pre ochranu netopierov – príprava zoznamu medzinárodne významných podzemných priestorov pre netopiere (v rámci dohody EUROBATS), monitoring netopierov, čistenie budov s výskytom netopierov, osádzanie búdok pre netopiere na zateplňované budovy; zastupovanie SR v Poradnom výbore EUROBATS;
- Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko – príprava Siete najvýznamnejších území pre vodné vtáky v rámci dohody AEWA, zimné sčítanie vodných vtákov;
- Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) – implementácia Bernského dohovoru (napríklad eliminácia vtáčej kriminality) a Bonnského dohovoru (najmä Memoranda o porozumení pri ochrane migrujúcich dravých vtákov v Afrike a Eurázii);
- FSC Slovensko, OZ Prales – mapovanie a ochrana pralesov;
- Daphne – Inštitút aplikovanej ekológie – mapovanie nelesných biotopov, budovanie sústavy Natura 2000, výchova a vzdelávanie.

Slovenská speleologická spoločnosť spolupracuje pri výchove a vzdelávaní i praktickej činnosti v jaskyniach.

Ďalšie miestne a regionálne MVO spolupracujú pri realizácii spoločných aktivít a projektov (napr. Bratislavské regionálne ochranárske združenie, Občianske združenie Zbojská, RRA Šamorín, Ipeľská únia a i.).

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- pokračovať v spolupráci s MVO pri príprave a realizácii projektov.

Zodpovedný: MŽP SR

Opatrenie 3.5.2.2.:

Upraviť možnosť vyhlasovania ochrany chránených krajinných prvkov samosprávami.

Časový horizont: 2014

Zodpovedný: MŽP SR

Informácia o plnení: opatrenie bolo splnené

Stručný opis plnenia:

Novelou zákona č. 543/2002 Z. z. bola doplnená nová kategória „obecné chránené územie“, ktoré môže obec vyhlásiť cez VZN na pozemku vo vlastníctve obce alebo na inom pozemku po dohode s jeho vlastníkom alebo správcom. Vo VZN sú vymedzené hranice obecného chráneného územia, podmienky jeho ochrany a opatrenia na zabezpečenie starostlivosti o predmet ochrany.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- informovať Združenie miest a obcí Slovenska, resp. veľké územné celky o obecných chránených územiach a ponúknuť im súčinnosť pri ich vyhlasovaní.

Zodpovedný: MŽP SR

Oblasť 3.6. Medzinárodná spolupráca

Strategický cieľ 3.6.1.:

Zabezpečiť plnenie medzinárodných záväzkov a iniciatív a rozvoj bilaterálnej spolupráce.

Opatrenie 3.6.1.1.:

Vytvoriť podmienky pre plnenie záväzkov a úloh vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov, programov, dohôd a iných iniciatív vrátane úloh vyplývajúcich zo vstupu SR do EÚ.

Časový horizont: 2006 – 2015

Zodpovední: MŽP SR, MZVEZ SR, MPRV SR, MŠVVŠ SR, MO SR

Informácia o plnení: opatrenie sa plnilo

Stručný opis plnenia:

Dohovor o biologickej diverzite a Kartagenský protokol o biologickej bezpečnosti k Dohovoru o biologickej diverzite:

SR sa zúčastnila na niektorých zasadnutiach konferencie zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite a stretnutí zmluvných strán Kartagenského protokolu o biologickej bezpečnosti k Dohovoru o biologickej diverzite. SR sa zapájala do činnosti Poradného orgánu pre vedecké, odborné a technologické záležitosti – SBSTTA (Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice). Členské krajiny dohovoru prijali Strategický plán dohovoru pre roky 2002 – 2010 a druhý na roky 2011 – 2020. Na sledovanie implementácie tohto plánu bola v roku 2012 vytvorená pracovná skupina pre preskúvanie vykonávania dohovoru. Na 10. zasadnutí Konferencie zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite bol prijatý tzv. Nagojský protokol, ktorého cieľom je stanoviť spravodlivé a rovnocenné spoločné využívanie prínosov vyplývajúcich z využívania genetických zdrojov a vhodný prístup ku genetickým zdrojom, ako aj vhodný prenos príslušných technológií. Zároveň bol vytvorený medzivládny výbor k Nagojskému protokolu (ICNP). SR pristúpila k protokolu v roku 2015. Členské krajiny dohovoru prijali zrevidovaný a aktualizovaný Strategický plán pre biodiverzitu na roky 2011 – 2020. SR pripravila Národnú stratégiu ochrany biodiverzity na Slovensku a Akčný plán pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku do roku 2010. Vláda SR schválila dňa 8. januára 2014 ANSOB do roku 2020 a 10. septembra 2014 Akčný plán pre implementáciu opatrení ANSOB. Následne bola pri MŽP SR vytvorená pracovná skupina pre biodiverzitu. Prerokovaná a schválená bola aktualizácia súboru indikátorov stavu a ochrany biodiverzity na Slovensku.

SR sa pravidelne zúčastňovala zasadnutí v Rade EÚ, na ktorých sa pripravujú materiály a dokumenty na rokovania všetkých pracovných a poradných orgánov dohovoru.

Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi živočíchov a rastlín (dohovor CITES):

Na úrovni EÚ boli prijaté nariadenia (Rady a Komisie), ktoré implementujú dohovor CITES a vytvárajú právny rámec na plnenie záväzkov, ktoré z neho vyplývajú. Vstupom do EÚ sa stali tieto nariadenia v SR záväzné a priamo uplatniteľné v plnom rozsahu. Od vstupu do EÚ sa SR podieľa na príprave nariadení EÚ a ich novelizácii prostredníctvom svojho zástupcu v príslušnom výbore pri Európskej komisii.

Nariadenia EÚ vyžadujú prijatie určitých opatrení aj v národných právnych predpisoch (kompetencie jednotlivých orgánov, určenie sankcií za porušenie ustanovení nariadení EÚ a opatrenia, ktoré nariadenia priamo vyžadujú alebo ich prijatie na národnej úrovni umožňujú). Tieto opatrenia boli prijaté v zákone č. 15/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a vyhláske MŽP SR č. 110/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov. Oba právne predpisy obsahujú

ustanovenia, vytvárajúce podmienky pre efektívne implementovanie nariadení EÚ a dohovoru CITES.

MŽP SR ako výkonný orgán CITES v SR je gestorom dohovoru CITES a nariadení EÚ v oblasti obchodovania s ohrozenými druhmi, vydáva povolenia na dovoz, povolenia na vývoz, potvrdenia na opätovný vývoz, výnimky zo zákazov komerčných činností a súhlasy na premiestnenie podľa čl. 4, čl. 5, čl. 8 a čl. 9 nariadenia Rady 338/97. Ďalej vypracováva a zasiela výročné správy a dvojročné správy sekretariátu CITES a Komisii (čl. VIII ods. 7 dohovoru a čl. 15 ods. 4 nariadenia Rady (ES) č. 338/97). Výkonný orgán koordinuje vymáhanie práva v oblasti CITES a zastupuje SR v príslušnom výbore pri Európskej komisii, školí kontrolné orgány a orgány činné v trestnom konaní (colné orgány, polícia, prokurátori, sudcovia...).

ŠOP SR ako vedecký orgán CITES v SR sa vyjadruje k dovozu a vývozu exemplárov, k posudzovaniu pôvodu odchovaných exemplárov, určuje spoločenskú a colnú hodnotu exemplárov, poskytuje odbornú pomoc orgánom štátnej správy pri uplatňovaní legislatívy CITES, zúčastňuje sa medzinárodných stretnutí v rámci svojich kompetencií (napr. výbor pri Európskej komisii pre vedecké orgány), je orgánom príslušným na komunikáciu so Sekretariátom dohovoru v rozsahu svojej pôsobnosti.

Vo vytváraní podmienok pre plnenie záväzkov vyplývajúcich z dohovoru CITES a z členstva SR v EÚ je potrebné pokračovať trvalo (účasť na novelizácii nariadení EÚ a zmeny národných právnych predpisov podľa aktuálnych problémov v CITES).

Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský dohovor):

Základným strategickým dokumentom na plnenie záväzkov vyplývajúcich z členstva SR v Ramsarskom dohovore bol aktualizovaný Program starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2008 – 2014 a Akčný plán na roky 2008 – 2011 a Akčný plán na roky 2012 – 2014. V roku 2015 vláda Slovenskej republiky schválila Aktualizovaný Program starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2015-2021 a jeho akčný plán na roky 2015-2018 a v rámci nich 12 cieľov a 73 úloh vrátane opatrení na zlepšenie stavu mokradí, najmä ich revitalizácie a zosúladenie plnenia záväzkov vyplývajúcich z EÚ smerníc pre ochranu prírody, vody a protipovodňovú ochranu.

Plnenie strategických cieľov uvedených dokumentov bolo premietnuté o. i. do plánu hlavných úloh ŠOP SR a viaceré úlohy sa plnia predovšetkým prostredníctvom projektov.

Na Sekretariát Ramsarského dohovoru sa pravidelne predkladá národná správa o plnení záväzkov vyplývajúcich z členstva SR v Ramsarskom dohovore. Priebežne sa plnia záväzky vyplývajúce z členstva v organizácii Wetlands International.

ŠOP SR zabezpečovala koordináciu činnosti Karpatskej iniciatívy pre mokrade (CWI) ako regionálnej iniciatívy dohovoru a získavanie finančnej podpory, rozvoj trilaterálnej spolupráce s Českou republikou a Rakúskom v cezhraničnej ramsarskej lokalite Niva na sútoku Morava-Dyje-Dunaj, v roku 2006 bola zapísaná nová ramsarská lokalita do medzinárodného zoznamu. V roku 2011 bolo v Trnave úspešne zorganizované 7. Európske regionálne zasadnutie dohovoru a v roku 2014 v spolupráci s Európskou komisiou workshop o možnostiach obnovy riek a riečnych biotopov v alpskom biogeografickom regióne⁷.

Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (Bonnský dohovor):

MŽP SR a ŠOP SR zabezpečujú účasť na zasadnutiach konferencie zmluvných strán dohovoru a na zasadnutiach Vedeckej rady dohovoru. Pravidelne zasielajú národné správy o implementácii dohovoru sekretariátu dohovoru a implementujú odporúčania prijaté na stretnutiach zmluvných strán. SR sa zúčastňuje aj na príprave dohody o ochrane africko-eurázijských terestrických druhov sťahovavých vtákov.

⁷ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/events/events-past/128_alpine_freshwater_habitats_river_revitalisation_en.htm

Dohoda o ochrane populácií európskych netopierov (EUROBATS):

MŽP SR a ŠOP SR zabezpečovali účasť na zasadnutiach Poradného výboru dohody a stretnutí zmluvných strán dohody, pravidelne zasielali národné správy o implementácii dohody a zoznam významných podzemných úkrytov netopierov v Slovenskej republike a jeho aktualizáciu a každoročne sa zapájali sa do príprav podujatí k Medzinárodnej noci netopierov. Slovenská republika prijala dodatok k dohovoru (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 214/2010 Z. z.). Činnosti na výskum a ochranu netopierov sa zaraďujú do plánov hlavných úloh ŠOP SR a realizujú sa v spolupráci so Spoločnosťou pre ochranu netopierov. V danom období bolo podporených niekoľko projektov zameraných na výskum a ochranu netopierov a príslušné organizácie sa podieľali na príprave Akčného plánu pre ochranu druhov netopierov v Európskej únii na roky 2015-2021.

Dohoda o ochrane africko-eurázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva (Dohoda AEWA):

Všeobecné opatrenia pre zabezpečovanie ochrany sťahovavých druhov vodného vtáctva sú stanovené v článku III Dohody AEWA a v prílohe č. 3 – Plán aktivít, ktorý podrobnejšie inštruuje zmluvné strany ako postupovať pri implementácii Dohody a aké opatrenie je potrebné prijať pre tie populácie sťahovavých druhov vodného vtáctva, ktoré sú uvedené v pláne aktivít. Na Sekretariát dohody AEWA sa pravidelne predkladá národná správa o plnení záväzkov vyplývajúcich z členstva Slovenskej republiky v dohode AEWA. Záväzky si Slovenská republika plnila aj spresňovaním údajov o sieti významných lokalít pre vodné vtáky (Critical Sites Network).

Zástupcom MŽP SR bolo v roku 2012 podpísané Memorandum o porozumení pri ochrane migrujúcich dravých vtákov v Afrike a Eurázii a pokračovalo plnenie Memoranda o porozumení pri ochrane stredoeurópskej populácie dropa fúzatého (*Otis tarda*).

Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (Bernský dohovor):

Záväzky vyplývajúce z členstva v Bernskom dohovore si SR o. i. plní riešením problémov vtáčej kriminality (národná správa o hlavných problémoch a riešeniach), kde bol dohodnutý postup a súčinnosť jednotlivých sektorov (MŽP SR, Slovenská inšpekcia životného prostredia, ŠOP SR, Prezídium policajného zboru, MPRV SR, Slovenský poľovnícky zväz a dve mimovládne ornitologické organizácie) a došlo k pokroku v plnení databázy na stránke www.vtaciakriminalita.sk. SR predsedala skupine expertov pre ochranu vtáctva, aktívne sa zúčastňovala činnosti skupín expertov pre invázne druhy, pre bezstavovce, pre veľké šelmy, pre klimatickú zmenu a biodiverzitu, pre obojživelníky a plazy a má zástupcu v Byre Bernského dohovoru. Priebežne predkladá národné správy o plnení vybraných odporúčaní Stáleho výboru.

Európsky diplom pre chránené územia: ŠOP SR pokračovala v rámci svojich aktivít na území Národného parku Poloniny a Národnej prírodnej rezervácie Dobročský prales v plnení podmienok a odporúčaní rezolúcií Výboru ministrov o opätovnom udelení Európskeho diplomu. Pre Poloniny bol vypracovaný návrh programu starostlivosti a uskutočnili sa početné rokovania s vlastníkmi, užívateľmi a správcami pozemkov, na ktorých sa prediskutovali problémy súvisiace s plnením tohto záväzku a aj v súvislosti s lokalitou Svetového prírodného dedičstva. V rámci Dobročského pralesa úspešne pokračovala spolupráca s Občianskym združením Vydra – vidiecka rozvojová aktivita a Lesmi SR, š. p., Odštepným závodom Čierny Balog. Realizované boli propagačné a vzdelávacie podujatia, publikácie a filmy.

Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva:

V rámci tohto dohovoru sú na Slovensku zapísané do zoznamu svetového dedičstva UNESCO dve lokality prírodného dedičstva, a to bilaterálna slovensko-maďarská lokalita Jaskyne Slovenského a Aggteleškého krasu a trilaterálna slovensko-nemecko-ukrajinská lokalita Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka (od roku 2007 a 2011). Manažment lokalít v zmysle novely

zákona č. 543/2002 Z. z. platnej od 1. januára 2014 zabezpečuje ŠOP SR, konkrétne v prípade lokality Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu Správou slovenských jaskýň a v prípade lokality Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka Správou Národného parku Poloniny a Správou Chránenej krajinskej oblasti Vihorlat. V prípade oboch lokalít je potrebná aj súčinnosť odborných organizácií ďalších zainteresovaných rezortov (najmä MPRV SR, MO SR, MDVaRR SR, MK SR) a súkromných vlastníkov združených v urbáriátoch, ktorá sa realizovala prostredníctvom medzirezortných rokovaní a spolupráce odborných organizácií, ako aj rokovaní so zástupcami súkromných vlastníkov priamo v príslušných regiónoch.

Spolupráca s partnermi v Maďarsku, Nemecku a na Ukrajine sa realizovala prostredníctvom pracovných stretnutí, v prípade lokality Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka každoročne zasadá aj Spoločný manažmentový výbor a v máji 2014 bol podpísaný aj dokument Joint Declaration of Intent, ktorý rámcovo stanovuje ciele trilaterálnej spolupráce v budúcnosti. V spolupráci so zahraničnými partnermi boli v roku 2014 spracované a zaslané do centrály UNESCO dotazníky periodického hodnotenia o stave a ochrane oboch lokalít svetového dedičstva. K 1. marcu 2015 zaslala SR aj správu o stave ochrany a zachovania slovenskej časti lokality Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka, táto povinnosť vyplynula z rozhodnutia Výboru pre svetové dedičstvo, ktoré bolo prijaté na jeho 38. zasadnutí v r. 2014.

Na základe požiadavky Výboru pre svetové dedičstvo sa uskutočnila na jeseň 2014 reaktívna monitorovacia misia UNESCO/IUCN na území Národného parku Poloniny, v rámci ktorej vyslaný expert zhodnotil súčasný stav ochrany a manažmentu lokality a stretol sa so zástupcami relevantných rezortov, ich odborných organizácií a zástupcov súkromných vlastníkov lesných pozemkov. V nadväznosti na túto misiu aj ako jedno z jej odporúčaní sa v septembri 2015 uskutočnila poradná misia vedená dvoma nezávislými expertmi, ktorej cieľom bolo hľadanie riešení v spojitosti s nezrovnalosťami vo výmere a vymedzení hraníc slovenskej časti lokality.

V rámci projektu Rozvoj ochrany prírody a chránených území v slovenských Karpatoch (švajčiarsky finančný mechanizmus) boli vydané propagačné materiály venované Karpatským bukovým pralesom (plagáty, skladačky, brožúry) a uskutočnilo sa mapovanie v zmysle metodického postupu na vymedzenie prírodných lesov pre potreby projektu. Výsledky mapovania poslúžia na riešenie problémov s vymedzením hraníc lokality. K propagácii Karpatských bukových pralesov prispelo v roku 2015 aj vydanie 2 zberateľských mincí Národnej banky Slovenska. ŠOP SR zorganizovala počas 39. zasadnutia Výboru pre svetové dedičstvo v Bonne sprievodné podujatie, ktorého cieľom bola propagácia oboch prírodných lokalít svetového dedičstva, a to prostredníctvom premietnutia dvoch filmov spojeného s odborným výkladom a diskusiou s publikom. Správa slovenských jaskýň v spolupráci so Správou Národného parku Slovenský kras a Správou Národného parku Aggtelek zorganizovala konferenciu k 20. výročiu vyhlásenia svetového dedičstva Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu (22.-25.9.2015). V rámci programu konferencie sa dňa 22.9.2015 za účasti prezidentov oboch krajín uskutočnilo slávnostné podujatie spojené s prehliadkou jaskyne Baradla s koncertným vystúpením a prehliadka jaskyne Domica.

SR spolupracuje na príprave nominácie lokality Svetového dedičstva Staré bukové lesy Európy v rámci procesu rozširovania existujúcej trilaterálnej lokality Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Nemecka o 67 nových komponentov v 11 krajinách (10 nových štátov a Ukrajina). V roku 2015 bol dopracovaný nominačný projekt na rozšírenie trilaterálnej lokality a začiatkom roku 2016 bude predložený Centru pre svetové dedičstvo na ďalšie posúdenie. SR takisto spolupracuje pri vytváraní Európskej siete bukových lesov, ktorej cieľom je ochrana tohto unikátneho prírodného dedičstva v rámci celej Európy.

Od prijatia koncepcie ochrany prírody a krajiny vstúpili pre Slovenskú republiku do platnosti ďalšie medzinárodné záväzky – už spomenutá Medzivládna vedecko-politická platforma pre biodiverzitu a ekosystémové služby (ďalej len „IPBES“) a Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát.

IPBES

IPBES bola založená v roku 2012 ako nezávislý medzivládny orgán, otvorený pre všetky členské krajiny Organizácie Spojených národov. Jednou zo signatárskych krajín pri vzniku IPBES platformy bola aj SR. Členovia sa zaviazali budovať IPBES ako vedúci medzivládny orgán pre posudzovanie stavu biodiverzity planéty, ekosystémov a ich základných služieb, ktoré poskytujú spoločnosti. Cieľom je posilnenie vedy a politiky pre biodiverzitu a ekosystémové služby pre zachovanie a trvalo udržateľné využívanie biologickej diverzity, dlhodobý blahobyt ľudstva a trvalo udržateľný rozvoj.

IPBES poskytuje mechanizmus, uznávaný vedeckou aj politickou komunitou, prostredníctvom ktorého sústreďuje, posudzuje a kriticky hodnotí príslušné informácie a poznatky, získané po celom svete vládami krajín, akademickou obcou, vedeckými organizáciami, mimovládnyimi organizáciami a domorodými spoločenstvami. Posúdenie týchto informácií a znalostí transparentným spôsobom robí dôveryhodná skupina odborníkov. IPBES je jedinečná v tom, že sa zameriava na posilnenie kapacít pre efektívne využívanie vedy v rozhodovacom procese na všetkých úrovniach, zameriava sa na riešenie potrieb mnohostranných dohôd o životnom prostredí, ktoré sa týkajú biodiverzity a ekosystémových služieb.

MŽP SR poverilo ŠOP SR koordináciou úloh súvisiacich s IPBES.

ŠOP SR zabezpečuje komunikáciu so Sekretariátom IPBES a relevantnými expertmi, posúva ďalej informácie a dokumenty súvisiace s IPBES platformou a jednotlivými časťami jej pracovného programu a zabezpečila účasť delegácie SR na 4. plenárnom zasadnutí IPBES vo februári 2016.

Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (Karpatský dohovor):

V roku 2006 nadobudol účinnosť Karpatský dohovor a prijaté boli niektoré jeho protokoly (Protokol o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinskej diverzity – účinný od r. 2011, Protokol o trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov – účinný od roku 2013, Protokol o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu – účinný od roku 2013, Protokol o trvalo udržateľnej doprave – podpísaný v roku 2014), na príprave ktorých sa podieľala aj Slovenská republika. ŠOP SR sa aktívne podieľala na činnosti Karpatskej sústavy chránených území (CNPA) a zapája sa do činnosti pracovných skupín, najmä pracovných skupín (pre trvalo udržateľné využívanie biologickej a krajinskej diverzity; pre trvalo udržateľný cestovný ruch; pre adaptáciu na klimatickú zmenu a i.).

Medzinárodný dohovor o regulácii lovu veľrýb:

MŽP SR menovalo komisára pre Medzinárodnú veľrybársku komisiu a zabezpečuje účasť na jej zasadnutiach

Európsky dohovor o krajine:

Pre implementáciu Európskeho dohovoru o krajine v SR boli vykonané tieto opatrenia (i) inštitucionálne zabezpečenie a príprava predpisov na ochranu krajiny (návrh zákona o krajinnom plánovaní a východiská k návrhu zákona o krajine); (ii) informačná kampaň, práca s verejnosťou, spolupráca s médiami a vzdelávanie odbornej verejnosti a samosprávy; nominácia zástupcu SR v Cene Rady Európy za krajinu, ktorá je udeľovaná v zmysle článku 11 Európskeho dohovoru o krajine; SR začala udeľovať Cenu SR za krajinu v r. 2010 (v 2-ročnom cykle, národným koordinátorom je SAŽP); (iii) spolupráca na národnej a medzinárodnej úrovni prostredníctvom konferencií, seminárov, nadväzovania kontaktov; SAŽP v spolupráci s MŽP SR a Technickou univerzitou Zvolen každoročne pripravuje konferenciu Krajina-Človek-Kultúra a od roku 2009 aj Informačný deň Európskeho dohovoru o krajine; (iv) vytváranie metodologického zázemia starostlivosti o krajinu; v sledovanom období bola schválená Metodika identifikácie hodnotenia charakteristického vzhľadu krajiny (2010), Metodika hodnotenia vizuálnych vplyvov veterných elektrární a veterných parkov na krajinu (oba materiály boli schválené na úrovni MŽP SR

a zverejnené vo Vestníku MŽP SR, ročník XVIII, čiastka 1b, ISSN 135 – 1567) a Metodický postup spracovania typológie krajiny SR (2010, SAŽP v spolupráci s Ústavom krajinnej ekológie SAV).

Program UNESCO Človek a biosféra:

Počas hodnoteného obdobia pokračovala v rámci aktivít ŠOP SR v prípade Biosférickej rezervácie (ďalej len „BR“) Východné Karpaty spolupráca s partnermi v Poľsku a na Ukrajine, v prípade BR Tatry spolupráca s partnermi v Poľsku a v prípade BR Slovenský kras s partnermi v Maďarsku. V zmysle odporúčaní Medzinárodnej koordinačnej rady MAB po zaslaní dotazníka periodického hodnotenia do centrálneho UNESCO a jeho vyhodnotení, BR Poľana navrhla a prerokovala s príslušnými zainteresovanými subjektmi možnosť rozšírenia prechodnej zóny biosférickej rezervácie, čím by sa splnila jedna z požiadaviek UNESCO a SR by sa vyhla vyškrtnutiu BR Poľana z celosvetovej siete biosférických rezervácií. Táto myšlienka sa v regióne stretla s pozitívnou odozvou a bol vypracovaný nominačný dotazník, ktorý bol následne zaslaný do centrálneho UNESCO v Paríži. Pozitívnym príkladom bolo aj zriadenie Koordinačnej rady BR Poľana - uskutočnili sa jej zasadnutia a úspešne sa naštartovala spolupráca zainteresovaných subjektov v regióne v zmysle participatívneho riadenia BR.

NOBANIS

V roku 2008 prijalo MŽP SR ponuku dánskeho ministerstva životného prostredia na zapojenie sa do projektu NOBANIS (North European and Baltic Network on Invasive Alien Species), ktorý predstavuje európsku/regiónálnu spoluprácu krajín severnej a strednej Európy pri riešení problematiky invázií druhov. Plnením úloh bola poverená ŠOP SR.

V rámci bilaterálnej spolupráce s organizáciami ochrany prírody v susedných krajinách má ŠOP SR podpísané dohody o spolupráci s príslušnými správami prihraničných chránených území alebo s agentúrami ochrany prírody a realizuje ich prostredníctvom každoročne vyhodnocovaných a aktualizovaných vykonávacích protokolov.

ŠOP SR je tiež členom najvýznamnejších medzinárodných organizácií na ochranu prírody (ako je IUCN, EUROPARC Federation) a ochranu a manažment jaskýň.

Návrh ďalších krokov/opatrení:

- zlepšiť odborné kapacity zamestnancov pre implementáciu medzinárodných dohovorov permanentným vzdelávaním a jazykovou prípravou;
- zabezpečiť finančné prostriedky na úlohy súvisiace s plnením medzinárodných dohovorov a medzinárodnej spolupráce (napr. účasť na medzinárodných podujatiach, členské príspevky, výdavky na organizáciu podujatí).

Zodpovedný: MŽP SR